

LIBER REGUM TERTIUS,

SECUNDUM HEBRÆOS

PRIMUS MALACHIM.

HUNC librum, Hebræi Primum MALACHIM, id est, Regum, vocant: nos Tertium appellamus, ut ad prioris libri titulum iam annotatum est. Incipit autem a Salomone, præmissâ tantum narratione, quâ ostenditur quomodo ad regnum ipse pervenerit. Regno deinde in duas partes scisso, quatuor regum Iudæ & octo regum Israël res gestas pertexit. Totâ verò libri historia annos complectitur 126. e quibus priores 40. Salomonis fuerunt: ceteri reliquorum regum, tum Iudæ, tum Israël.

Sub Achab horum ultimo, maximè floruit Elias Propheta.

CAPUT PRIMUM.

David senio confectum puella Abisag calefacit, casta manens: Adoniam verò regnum occupante, Bethsabee directâ consilio Nathan, impetravit a David ungi Salomonem in regem; quo audito, fugit Adonias.

T rex David senue- rat, habebatque ætatis plurimos dies: * cùmque operiretur vestibus, non calefiebat.

2. Dixerunt ergo ei servi sui: Quæramus domino nostro regi adolescentulam virginem, & stet coram rege, & foveat eum, dormiatque in sinu suo, & calefaciat dominum nostrum regem.

3. Quasiervit igitur adolescentulam speciosam in omnibus finibus Israël, & invenit Abisag Sunamitidem, & adduxerunt eam ad regem.

4. Erat autem puella pulchra nimis, dormiebatque cum rege, & ministrabat ei, rex verò non cognovit eam.

5. Adonias autem filius Haggith elevabatur, dicens: Ego regnabo. Fecitque sibi currus & equites, & quinquaginta viros, qui currerent ante eum.

* 1. Reg. 2. 29.
2. Reg. 13. 21.
Ibid. 15. 1. & seq.

6. Nec corripuit * eum pater suus aliquando, dicens: Quare hoc fecisti? Erat autem & ipse pulcher valde, secundus natu post Absalom.

7. Et sermo ei cum Ioab filio Sarviae, & cum Abiathar sacerdote, qui adiuvabant partes Adoniae.

8. Sadoc verò sacerdos, & Banaías filius Ioiaðæ, & Nathan Propheta, & Semel & Reî, & robur exercitûs David non erat cum Adonia.

9. Immolatis ergo Adonias arietibus & vitulis, & universis pinguibus iuxta Lapidem zoheleth, qui erat vicinus Fonti rogel, vocavit universos fratres suos filios regis, & omnes viros Iudæ servos regis.

10. Nathan autem propheta, & Banaïam, & robustos quoque, & Salomonem fratrem suum non vocavit.

11. Dixit itaque Nathan ad Bethsabee matrem Salomonis: Num audisti, quòd regnaverit Adonias filius Haggith, & dominus noster David hoc ignorat? 12. Nunc ergo veni, accipe consilium a me, & salva animam tuam, filiique tui Salomonis.

13. Vade, & ingredere ad regem David, & dic ei: Nónne tu dominè mi rex iurasti mihi ancillæ tuæ, dicens: Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit in solio meo? quare ergo regnat Adonias?

14. Et adhuc ibi te loquente cum rege, ego veniam post te, & complebo sermones tuos.

15. Ingressa est itaque Bethsabee ad regem in cubiculum: rex autem senuerat nimis, & Abisag Sunamitis ministrabat ei.

16. Inclinatæ se Bethsabee, & adoravit regem. Ad quam rex, Quid tibi, inquit, vis?

17. Quæ respondens, ait: Domine mi, tu iurasti per Dominum Deum tuum ancillæ tuæ, Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit in solio meo.

18. Et ecce nunc Adonias regnat, te, domine mi rex, ignorante.

19. Mactavit boves, & pinguia quæque, & arietes plurimos, & vocavit omnes filios regis, Abiathar quoque sacerdotem, & Ioab principem militiæ: Salomonem autem servum tuum non vocavit.

20. Verumtamen domine mi rex, in te oculi respiciunt totius Israël, ut indicies eis, quis sedere debeat in solio tuo domine mi rex post te.

21. Eritque cùm dormierit dominus meus rex cum patribus suis, erimus ego & filius meus Salomon peccatores.

22. Adhuc illâ loquente cum rege, Nathan propheta venit.

23. Et nunciaverunt regi, dicentes: Adest Nathan propheta. Cùmque introisset in conspectu regis, & adorasset eum pronus in terram,

24. dixit Nathan: Domine mi rex, tu dixisti: Adonias regnet post me, & ipse sedeat super thronum meum?

25. Quia descendit hodie, & immolavit boves, & pinguia, & arietes plurimos, & vocavit universos filios regis & principes exercitûs, Abiathar quoque sacerdotem, illisque vescentibus, & bibentibus coram eo, & dicentibus: Vivat rex Adonias:

26. Me servum tuum, & Sadoc sacerdotem, & Banaïam filium Ioiaðæ, & Salomonem famulum tuum non vocavit.

27. Numquid a domino meo rege exivit hoc verbum, & mihi non indicasti servo tuo quis sessurus esset super thronum domini mei regis post eum?

28. Et respondit rex David, dicens: Vocate ad me Bethsabee. Quæ cùm fuisset ingressa coram rege, & stetit ante eum,

29. iuravit rex, & ait: Vivit Dominus, qui eruit animam meam de omni angustia,

30. quia sicut iuravi tibi per Dominum Deum Israël, dicens: Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit super solium meum pro me: sic faciam hodie.

31. Summissoque Bethsabee in terram vultu, adoravit regem, dicens: Vivat dominus meus David in æternum.

32. Dixit quoque rex David: Vocate mihi Sadoc sacerdotem, & Nathan prophetam, & Banaïam filium Ioiaðæ. Qui cùm ingressi fuissent coram rege,

33. dixit ad eos: Tollite vobiscum servos domini vestri, & imponite Salomonem filium meum super mulam meam: & ducite eum in Gihon.

34. Et ungit eum ibi Sadoc sacerdos, & Nathan propheta in regem super Israël: & canetis buccina, atque dicetis: Vivat rex Salomon.

35. Et ascendetis post eum, & veniet, & sedebit super solium meum, & ipse

regnabit pro me: illique præcipiam ut sit dux super Israël, & super Iudam.

36. Et respondit Banaías filius Ioiaðæ, regi, dicens: Amen: sic loquatur Dominus Deus domini mei regis.

37. Quomodo fuit Dominus cum domino meo rege, sic sit cum Salomone, & sublimius faciat solium eius a solio domini mei regis David.

38. Descendit ergo Sadoc sacerdos, & Nathan propheta, & Banaías filius Ioiaðæ, & Cerethi, & Phelathi: & imposuerunt Salomonem super mulam regis David, & adduxerunt eum in Gihon.

39. Sumpsitque Sadoc sacerdos cornu olei de tabernaculo, & unxit Salomonem: & cecinerunt buccinâ, & dixit omnis populus: Vivat rex Salomon.

40. Et ascendit universa multitudo post eum, & populus canentium tibus, & lætantium gaudio magno, & insonuit terra a clamore eorum.

41. Audivit autem Adonias, & omnes, qui invitati fuerant ab eo, iamque convivium finitum erat: sed & Ioab, auditâ voce tubæ, ait: Quid sibi vult clamor civitatis tumultuantis?

42. Adhuc illo loquente, Ionathas filius Abiathar sacerdotis venit: cui dixit Adonias: Ingredere, quia vir fortis es, & bona nuncians.

43. Responditque Ionathas Adoniae: Nequaquam: Dominus enim noster rex David regem constituit Salomonem:

44. misitque eum eo Sadoc Sacerdotem, & Nathan prophetam, & Banaïam filium Ioiaðæ, & Cerethi, & Phelathi, & imposuerunt eum super mulam regis.

45. Unxeruntque eum Sadoc sacerdos, & Nathan propheta regem in Gihon: & ascenderunt inde lætantes, & insonuit civitas: hæc est vox, quam audistis.

46. Sed & Salomon sedet super solium regni.

47. Et ingressi servi regis benedixerunt domino nostro regi David, dicentes: Amplificet Deus nomen Salomonis super nomen tuum, & magnificet thronum eius super thronum tuum. Et adoravit rex in lectulo suo:

48. & locutus est: Benedictus Dominus Deus Israël, qui dedit hodiè sedentem in solio meo, videntibus oculis meis.

49. Territi sunt ergo, & surrexerunt omnes, qui invitati fuerant ab Adonia, & ivit unusquisque in viam suam.

50. Adonias autem timens Salomonem, surrexit, & abiit, tenuitque cornu altaris.

51. Et nunciaverunt Salomoni, dicentes: Ecce Adonias timens regem Salomonem, tenuit cornu altaris, dicens: Iuret mihi rex Salomon hodie, quod non interficiat servum suum gladio.

52. Dixitque Salomon: Si fuerit vir bonus, non cadet ne unus quidem capillus eius in terram: sin autem malum inventum fuerit in eo, morietur.

53. Misit ergo rex Salomon, & eduxit eum ab altari: & ingressus adoravit regem Salomonem: dixitque ei Salomon: Vade in domum tuam.

CAPUT II.

David datis Salomoni variis præceptis moritur. Adonias petens Abisag in uxorem, ob affectum eo dolo regnum, occidit a Salomone iubetur: Abiathar sacerdoti privatur, & tandem Ioab in tabernaculo interficitur: Semei quoque, quia contra præscriptum egressus est Ierusalem, triennio post occiditur.

Anno M.
2990.
Ant. Chr.
1014.
statis Salomonis
19.

* Deut. 17.
19.

1. Appropinquarent autem dies David ut moreretur, præcepitque Salomoni filio suo, dicens:

2. Ego ingredior viam universæ terræ: confortare, & esto vir.

3. Et observa custodias Domini Dei tui, ut ambules in viis eius, ut custodias ceremonias eius, & præcepta eius, & iudicia, & testimonia, * sicut scriptum est in lege Moysi: ut intelligas universa quæ facis, & quocumque te verteris:

4. ut confirmet Dominus sermones suos, quos locutus est de me, dicens: Si custodierint filij tui vias suas, & ambulaverint coram me in veritate, in omni corde suo, & in omni anima sua, non auferetur tibi vir de solio Israël.

5. Tu quoque nosti quæ fecerit mihi Ioab filius Sarviæ, quæ fecerit duobus principibus exercitus, Israël, * Abner filio Ner, & * Amasæ filio Iether: quos occidit, & effudit sanguinem belli in pace, & posuit cruorem prælij in balneo suo, qui erat circa lumbos eius, & in calcamento suo, quod erat in pedibus eius.

* 2. Reg. 3.
27.
* 2. Reg. 20.
10.

6. Facies ergo iuxta sapientiam tuam, & non deduces canitiem eius pacificè ad inferos.

7. Sed & filius Berzellai Galaaditis reddes gratiam, eruntque comedentes in mensa tua: * occurrerunt enim mihi quando fugiebam a facie Absalom fratris tui. * 2. Reg. 19.

8. * Habes quoque apud te Semei filium * 2. Reg. 16.
5. & 19. 19.
Gera filij Iemini de Bahurim, qui maledixit mihi maledictione pessimâ, quando ibam ad Castra: sed quia descendit mihi in occursum cum transirem Iordanem, & iuravi ei per Dominum, dicens: Non te interficiam gladio:

9. Tu noli pati eum esse innoxium. Vir autem sapiens es, ut scias quæ facies ei, deducesque canos eius cum sanguine ad inferos.

10. * Dormivit igitur David cum patribus suis *, & sepultus est in civitate David. * 1. Par. 29.

11. * Dies autem, quibus regnavit David super Israël, quadraginta anni sunt: 12. in Hebron regnavit septem annis: in Ierusalem, triginta tribus.

12. Salomon autem sedit super thronum David patris sui, & firmatum est regnum eius nimis.

13. Et ingressus est Adonias filius Hagith ad Bethsabee matrem Salomonis: Quæ dixit ei: Pacificusne est ingressus tuus? Qui respondit: Pacificus.

14. Addiditque: Sermo mihi est ad te. Cui ait: Loquere. Et ille:

15. Tu, inquit, nosti quia meum erat regnum, & me præposuerat omnis Israël sibi in regem: sed translatum est regnum, & factum est frater mei: a Domino enim constitutum est ei.

16. Nunc ergo petitionem unam precor a te; ne confundas faciem meam. Quæ dixit ad eum: Loquere.

17. Et ille ait: Precor ut dicas Salomoni regi (neque enim negare tibi quidquam potest) ut det mihi Abisag Sunamitidem uxorem.

18. Et ait Bethsabee: Benè, ego loquar pro te regi.

19. Venit ergo Bethsabee ad regem Salomonem, ut loqueretur ei pro Adonia: & surrexit rex in occursum eius, adoravitque eam, & sedit super thronum suum: positusque est thronus matri regis, quæ sedit ad dexteram eius.

20. Dixitque ei: Petitionem unam parvulam ego deprecor a te; ne confundas faciem meam. Et dixit ei rex: Pete mater mea: neque enim fas est ut avertam faciem tuam.

21. Quæ

21. Quæ ait: Detur Abisag Sunamitis Adoniae fratri tuo uxor.

22. Responditque rex Salomon, & dixit matri suæ: Quare postulas Abisag Sunamitidem Adoniae? postula ei & regnum: ipse est enim frater meus maior me, & habet Abiathar sacerdotem, & Ioab filium Sarviæ.

23. Iuravit itaque rex Salomon per Dominum, dicens: Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, quia contra animam suam locutus est Adonia verbum hoc.

24. Et nunc vivit Dominus, qui firmavit me, & collocavit me super solium David patris mei, & qui fecit mihi domum, sicut locutus est, quia hodie occidetur Adonia.

25. Misitque rex Salomon per manum Banaas filij Ioadae, qui interfecit eum, & mortuus est.

26. Abiathar quoque sacerdoti dixit rex: Vade in Anathoth ad agrum tuum, equidem vir mortis es: sed hodie te non interficiam, quia portasti arcam Domini Dei coram David patre meo, & sustinisti laborem in omnibus, in quibus laboravit pater meus.

27. Eiecit ergo Salomon Abiathar, ut non esset sacerdos Domini, * ut impleatur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo.

28. Venit autem nuncijs ad Ioab, quod Ioab declinasset post Adoniam, & post Salomonem non declinasset: fugit ergo Ioab in tabernaculum Domini, & apprehendit cornu altaris.

29. Nunciatumque est regi Salomoni quod fugisset Ioab in tabernaculum Domini, & esset iuxta altare: misitque Salomon Banaas filium Ioadae, dicens: Vade, interfice eum.

30. Et venit Banaas ad tabernaculum Domini, & dixit ei: Hæc dicit rex: Egredere. Qui ait: Non egrediar, sed hic moriar. Renunciavit Banaas regi sermonem, dicens: Hæc locutus est Ioab, & hæc respondit mihi.

31. Dixitque ei rex: Fac sicut locutus est: & interfice eum, & sepeli, & amovebis sanguinem innocentem, qui effusus est a Ioab, a me, & a domo patris mei.

32. Et reddet Dominus sanguinem eius super caput eius quia interfecit duos viros justos, melioresque se: & occidit eos gladio, patre meo David ignorante, * Abner filium Ner principem militiae Israël, *

* 2. Reg. 3.
27.
* 2. Reg. 20.
10.

& Amasas filium Iether principem exercitus Iudæ:

33. & revertetur sanguis illorum in caput Ioab, & in caput seminis eius in sempiternum. David autem & semini eius, & domui, & throno illius sit pax usque in æternum a Domino.

34. Ascendit itaque Banaas filius Ioadae, & aggressus eum interfecit: sepultusque est in domo sua in deserto.

35. Et constituit rex Banaas filium Ioadae pro eo super exercitum, & Sadoc sacerdotem posuit pro Abiathar.

36. Misit quoque rex, & vocavit Semei, dixitque ei: Edifica tibi domum in Ierusalem, & habita ibi: & non egredieris inde huc atque illuc.

37. Quæcumque autem die egressus fueris, & transieris Torrentem Cedron, scito te interficiendum: sanguis tuus erit super caput tuum.

38. Dixitque Semei regi: Bonus sermo, sicut locutus est dominus meus rex, sic faciet servus tuus. Habitavit itaque Semei in Ierusalem diebus multis.

39. Factum est autem post annos tres ut fugerent servi Semei ad Achis filium Maacha regem Geth: nunciatumque est Semei quod servi eiusissent in Geth.

40. Et surrexit Semei, & stravit asinum suum: ivitque ad Achis in Geth ad requiringdom servos suos; & adduxit eos de Geth.

41. Nunciatum est autem Salomoni quod isset Semei in Geth de Ierusalem, & rediisset.

42. Et mittens vocavit eum, dixitque illi: Nonne testificatus sum tibi per Dominum, & prædixi tibi: Quæcumque die egressus, ieris huc & illuc, scito te esse moriturum? Et respondisti mihi: Bonus sermo, quem audivi.

43. Quare ergo non eustodisti iusturandum Domini, & præceptum quod præceperam tibi?

44. Dixitque rex ad Semei: Tu nosti omne malum, cuius tibi conscius est cor tuum, quod fecisti David patri meo: reddidit Dominus malitiam tuam in caput tuum.

45. Et rex Salomon benedictus, & thronus David erit stabilis coram Domino usque in sempiternum.

46. Iussit itaque rex Banaas filio Ioadae, qui egressus, percussit eum, & mortuus est.

Cc 3

CA

CAPUT III.

Salomon, accepta in uxorem filia Pharaonis, sapientiam in somno petiit, quam una cum divitiis & gloria accepit, & primum in meretriciam dirimenda lite ostendit.

2. Par. 1. 1. Anno M. 2991. Chr. 1012. etatis Salomonis 20. eius regni 3. 2. Par. 3. 11.

1. **C**onfirmatum est igitur regnum in manu Salomonis, & affinitate coniunctus est Pharaoni regi Egypti: accepit namque filiam eius, & adduxit in civitatem David, donec compleret * edificans domum suam, & domum Domini, & murum Ierusalem per circuitum.

2. Attamen populus immolabat in excelsis: non enim edificatum erat templum nomini Domini usque in diem illum.

3. Dilexit autem Salomon Dominum, ambulans in preceptis David patris sui, excepto quod in excelsis immolabat, & accendebat thymiama.

4. Abiit itaque in Gabaon, ut immolaret ibi: illud quippe erat excelsum maximum: mille hostias in holocaustum obtulit Salomon super altare illud in Gabaon.

5. Apparuit autem Dominus Salomoni per somnium nocte, dicens: Postula quod vis ut dem tibi.

6. Et ait Salomon: Tu fecisti cum servo tuo David patre meo misericordiam magnam, sicut ambulavit in conspectu tuo in veritate, & iustitia, & recto corde tecum: custodisti ei misericordiam tuam grandem, & dedisti ei filium sedentem super thronum eius, sicut est hodie.

7. Et nunc Domine Deus, tu regnare fecisti servum tuum pro David patre meo: ego autem sum puer parvulus, & ignorans egressum, & introitum meum.

8. Et servus tuus in medio esse populi, quem elegisti, populi infiniti, qui numerari & supputari non potest pre multitudine.

9. * Dabis ergo servo tuo cor docile, ut populum tuum iudicare possit, & discernere inter bonum & malum. Quis enim poterit iudicare populum istum, populum tuum hunc multum?

10. Placuit ergo sermo coram Domino, quod Salomon postulasset huiuscemodi rem.

11. Et dixit Dominus Salomoni: Quia postulasti verbum hoc, & non petisti tibi dies multos, nec divitias, aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudicium:

12. ecce feci tibi secundum sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens & intelligens, in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit.

13. * Sed & haec, quae non postulasti, dedi tibi: divitias scilicet, & gloriam, ut nemo fuerit similis tui in regibus cunctis retro diebus.

14. Si autem ambulaveris in viis meis, & custodieris praecpta mea, & mandata mea, sicut ambulavit pater tuus, longos faciam dies tuos.

15. Igitur evigilavit Salomon, & intellexit quod esset somnium: cumque venisset Ierusalem, stetit coram arca foederis Domini, & obrulit holocausta, & fecit victimas pacificas, & grande convivium universis famulis suis.

16. Tunc venerunt duae mulieres meretrices ad regem, steteruntque coram eo, 17. quarum una ait: Obsecro, mi domine: ego & mulier haec habitabamus in domo una, & peperit apud eam in cubiculo.

18. Tertia autem die postquam ego peperit, peperit & haec: & eram simul, nullusque alius nobiscum in domo, exceptis nobis duabus.

19. Mortuus est autem filius mulieris huius nocte. Dormiens quippe oppressit eum.

20. Et consurgens intempeste noctis silentio, tulit filium meum de latere meo ancilla tuae dormientis, & collocavit in sinu suo: suum autem filium, qui erat mortuus, posuit in sinu meo.

21. Cumque surrexissem mane ut darem lac filio meo, apparuit mortuus: quem diligentius intuens clara luce, deprehendi non esse meum quem genueram.

22. Responditque altera mulier: Non est ita ut dicis, sed filius tuus mortuus est, meus autem vivit. Econtrario illa dicebat: Mentiris: filius quippe meus vivit, & filius tuus mortuus est. Atque in hunc modum contendebant coram rege.

23. Tunc rex ait: Haec dicit, Filius meus vivit, & filius tuus mortuus est. Et ista respondit, Non, sed filius tuus mortuus est, meus autem vivit.

24. Dixit ergo rex: Afferte mihi gladium. Cumque attulisset gladium coram rege,

25. Dividite, inquit, infantem vivum in duas partes, & date dimidiam partem uni, & dimidiam partem alteri.

26. Dixit autem mulier, cuius filius erat

FER. 2. POST DOMINIC. 4. QUADR.

* 2. Par. 1. 10.

erat vivus, ad regem: (commota sunt quippe viscera eius super filio suo) Obsecro domine, date illi infantem vivum, & nolite interficere eum. Econtrario illa dicebat: Nec mihi, nec tibi sit, sed dividatur.

27. Respondit rex, & ait: Date huic infantem vivum, & non occidatur: haec est enim mater eius.

28. Audivit itaque omnis Israel iudicium quod iudicasset rex, & timuerunt regem, videntes sapientiam Dei esse in eo ad faciendum iudicium.

CAPUT IV.

Numerantur principes & praefecti Salomonis, apparatus ciborum ipsius, opera, sapientia, pactisque securitas eo regnante, & numerus parabolarum atque carminum eius.

1. **E**Rat autem rex Salomon regnans super omnem Israel:

2. & hi principes quos habebat: Azarias filius Sadoc sacerdotis:

3. Elihoreph, & Abia filij Sisa scribae: Iosaphat filius Ahilud a commentariis:

4. Banaas filius Iosada: super exercitum: Sadoc autem, & Abiathar sacerdotes.

5. Azarias filius Nathan super eos qui assistebant regi: Zabud filius Nathan sacerdos, apparatus regis:

6. & Ahisar praepositus domus: & Adoniram filius Abda super tributa.

7. Habebat autem Salomon duodecim praefectos super omnem Israel, qui praebant annonam regi & domui eius: per singulos enim menses in anno, singuli necessaria ministrabant.

8. Et haec nomina eorum: Benhur, in monte Ephraim.

9. Bendecar, in Maccas, & in Salebim, & in Bethsames, & in Elon, & in Bethanan.

10. Benhesed in Aruboth: ipsius erat Socho, & omnis terra Ephraim.

11. Benabnadab, cuius omnis Nephath Dor, Tapheth filiam Salomonis habebat uxorem.

12. Bana filius Ahilud regebat Thanac & Mageddo, & universam Bethsan, quae est iuxta Sarthana subter Iezrabel, a Bethsan usque Abelmechula e regione Iecmaan.

13. Bengaber in Ramoth Galaad: habebat Avothiair filij Manasse in Galaad,

ipse praerat in omni regione Argob, quae est in Basan, sexaginta civitatibus magnis atque muratis, quae habebant seras ereas.

14. Ahinadab filius Addo praerat in Manaim.

15. Achimaas in Nephthali: sed & ipse habebat Basemath filiam Salomonis in coniugio.

16. Baana filius Husi, in Aser, & in Baloth.

17. Iosaphat filius Pharu, in Issachar.

18. Semei filius Ela, in Benjamin.

19. Gaber filius Uri, in terra Galaad, in terra Schon regis Amorrhaei & Og regis Basan, super omnia quae erant in illa terra.

20. Iuda & Israel innumerabiles, sicut arena maris in multitudine: comedentes, & bibentes, atque letantes.

21. * Salomon autem erat in ditone sua, habens omnia regna a flumine terrae Philisthim usque ad terminum Egypti: offerentium sibi munera, & servitium ei cunctis diebus vitae eius.

22. Erat autem cibus Salomonis per dies singulos triginta cori similia, & sexaginta cori farinae,

23. decem boves pingues, & viginti boves pascuales, & centum arietes, excepta venatione cervorum, caprearum, atque bubalorum, & avium altilium.

24. Ipse enim obtinebat omnem regionem, quae erat trans flumen, a Thaphsa usque ad Gazan, & cunctos reges illarum regionum: & habebat pacem ex omni parte in circuitu.

25. Habitabatque Iuda, & Israel absque timore ullo, unusquisque sub vite sua, & sub ficu sua, a Dan usque Bersabee cunctis diebus Salomonis.

26. * Et habebat Salomon quadraginta millia praesepia equorum currilium, & duodecim millia equestrium.

27. Nutriebantque eos supradicti regis praefecti: sed & necessaria mense regis Salomonis cum ingenti cura praebant in tempore suo.

28. Hordeum quoque, & paleas equorum, & iumentorum deferabant in locum ubi erat rex, iuxta constitutum sibi.

29. Dedit quoque Deus sapientiam Salomoni & prudentiam multam nimis, & latitudinem cordis quasi arenam, quae est in littore maris.

30. Et praecedebat sapientia Salomonis sapientiam omnium Orientalium & Aegyptiorum,

*Eccli. 47. 16.

31. * et erat sapientior cunctis hominibus: sapientior Ethan Ezrahita, & Heman, & Chalcol, & Dorda filiis Mahol: & erat nominatus in universis gentibus per circuitum.

32. Locutus est quoque Salomon tria millia parabolas: & fuerunt carmina eius quinque & mille.

33. Et disputavit super lignis a cedro, quae est in Libano, usque ad hyssopum, quae egreditur de pariete: & disseruit de iumentis, & volucris, & reptilibus, & piscibus.

34. Et veniebant de cunctis populis ad audiendam sapientiam Salomonis, & ab universis regibus terrae, qui audiebant sapientiam eius.

CAPUT V.

Concedit Hiram Salomoni ad templi edificationem caesores lignorum, quibus Salomon tribuit cibaria: numerus caesorum, portantium onera, latomorum, & praefectorum eorum.

Anno M. 2992. Ant. Chr. 1012.

1. Misit quoque Hiram rex Tyri servos suos ad Salomonem: audivit enim quod ipsum unxissent regem pro patre eius: quia amicus fuerat Hiram David omni tempore.

2. Misit autem Salomon ad Hiram, dicens:

3. Tu scis voluntatem David patris mei, & quia non potuerit aedificare domum nomini Domini Dei sui propter bella imminencia per circuitum, donec daret Dominus eos sub vestigio pedum eius.

4. Nunc autem requiem dedit Dominus Deus meus mihi per circuitum: & non est satan, neque occursum malus.

5. Quamobrem cogito aedificare templum nomini Domini Dei mei, sicut locutus est Dominus David patri meo, dicens: * Filius tuus, quem dabo pro te super solum tuum, ipse aedificabit domum nomini meo.

* 2. Reg. 7. 13. 1. Par. 22. 10.

6. Praecepit igitur ut praedictam mihi servi tui cedros de Libano, & servi mei sint cum servis tuis: mercedem autem servorum tuorum dabo tibi quamcumque petieris: scis enim quomodo non est in populo meo vir qui noverit ligna cadere sicut Sidonij.

7. Cum ergo audisset Hiram verba Salomonis, letatus est valde, & ait: Benedictus Dominus Deus hodie, qui dedit

David filium sapientissimum super populum hunc plurimum. Et misit Hiram ad Salomonem, dicens: Audivi quaecumque mandasti mihi ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis & abiégnis.

9. Servi mei deponent ea de Libano ad mare: & ego componam ea in ratibus in mari usque ad locum, quem significaveris mihi; & applicabo ea ibi, & tu tolles ea: praebebisque necessaria mihi, ut detur cibus domui meae.

10. Itaque Hiram dabat Salomoni ligna cedrina, & ligna abiégna, iuxta omnem voluntatem eius.

11. Salomon autem praebat Hiram coros tritici, viginti millia in cibum domui eius, & viginti coros purissimi olei: haec tribuebat Salomon Hiram per singulos annos.

12. * Dedit quoque Dominus sapientiam Salomoni, sicut locutus est ei: & erat pax inter Hiram & Salomonem, & percusserunt ambo foedus.

* Supr. 3. 12.

13. Elegitque rex Salomon operarios de omni Israël, & erat indicio triginta millia virorum.

14. Mittebatque eos in Libanum, decem millia per menses singulos vicissim, ita ut duobus mensibus essent in domibus suis: & Adoniram erat super huiusmodi indicione.

15. Fueruntque Salomoni septuaginta millia eorum qui onera portabant, & octoginta millia latomorum in monte:

16. absque praepositis qui praerant singulis operibus, numero trium millium, & trecentorum praecipientium populo & his qui faciebant opus.

17. Praecepitque rex, ut tollerent lapides grandes, lapides pretiosos in fundamentum templi, & quadrarent eos:

18. quos dolaverunt caementarii Salomonis, & caementarii Hiram: porro Gijubij praeparaverunt ligna & lapides ad aedificandam domum.

CAPUT VI.

Figura & fabrica templi quoad praecipuas eius partes interiores & exteriores.

1. Factum est ergo * quadringentesimo & octogesimo anno egressio nis filiorum Israël de Terra Aegypti, in anno quarto, mense Zio, (ipse est mensis secundus) regni Salomonis super Israël, aedificari cepit domus Domino.

2. Par. 3. 1.

* Circa medium ann. 2992. Anno 4. Salomonis incunte. Ante 2. ram Chr. 1012.

2. Do- Ab

Ab Abrahami migratione 999. Post diluivium 1336. Per Iul. 3702.

2. Domus autem, quam aedificabat rex Salomon Domino, habebat sexaginta cubitos in longitudine, & viginti cubitos in latitudine, & triginta cubitos in altitudine.

3. Et porticus erat ante templum viginti cubitorum longitudinis, iuxta mensuram latitudinis templi: & habebat decem cubitos latitudinis ante faciem templi.

4. Fecitque in templo fenestras obliquas.

5. Et aedificavit super parietem templi tabulata per gyrum, in parietibus domus per circuitum templi & oraculi, & fecit latera in circuitu.

6. Tabulatum, quod subter erat, quinque cubitos habebat latitudinis, & medium tabulatum sex cubitorum latitudinis, & tertium tabulatum septem habens cubitos latitudinis. Trabes autem posuit in domo per circuitum forinsecus, ut non haereret muris templi.

7. Domus autem cum aedificaretur, de lapidibus dolatis atque perfectis aedificata est: & malleus, & securis, & omne ferramentum non sunt audita in domo cum aedificaretur.

8. Ostium lateris medij in parte erat domus dextra: & per cochleam ascendebat in medium conaenaculum, & a medio in tertium.

9. Et aedificavit domum, & consummavit eam: textit quoque domum laquearibus cedrinis.

10. Et aedificavit tabulatum super omnem domum quinque cubitis altitudinis, & operuit domum lignis cedrinis.

11. Et factus est sermo Domini ad Salomonem, dicens:

12. Domus haec, quam aedificas, si ambulaveris in praecipis meis, & iudicia mea feceris, & custodieris omnia mandata mea, gradiens per ea: firmabo sermonem meum tibi, * quem locutus sum ad David patrem tuum.

* 2. Reg. 7. 16.

* 1. Paral. 22. 9.

13. * Et habitabo in medio filiorum Israël, & non derelinquam populum meum Israël.

14. Igitur aedificavit Salomon domum, & consummavit eam.

15. Et aedificavit parietes domus intrinsecus, tabulatis cedrinis, a pavimento domus usque ad summitem parietum, & usque ad laquearia, operuit lignis cedrinis intrinsecus: & textit pavementum domus tabulis abiégnis.

16. Aedificavitque viginti cubitorum ad posteriorem partem templi tabulata cedri-

na, a pavimento usque ad superiora: & fecit interiorem domum oraculi in Sanctum sanctorum.

17. Porro quadraginta cubitorum erat ipsum templum pro foribus oraculi.

18. Et cedro omnis domus intrinsecus vestiebatur, habens tornaturas, & iuncturas suas fabrefactas & caelaturas emittentes: omnia cedrinis tabulis vestiebantur: nec omnino lapis apparere poterat in pariete.

19. Oraculum autem in medio domus, in interiori parte fecerat, ut poneret ibi arcam federis Domini.

20. Porro oraculum habebat viginti cubitos longitudinis, & viginti cubitos latitudinis, & viginti cubitos altitudinis: & operuit illud atque vestivit auro purissimo. Sed & altare vestivit cedro.

21. Domum quoque ante oraculum operuit auro purissimo, & affixit laminas clavibus aureis.

22. Nihilque erat in templo quod non auro tegetetur: sed & totum altare oraculi textit auro.

23. Et fecit in oraculo duos cherubim de lignis olivarum, decem cubitorum altitudinis.

24. Quinque cubitorum ala cherub una, & quinque cubitorum ala cherub altera: id est, decem cubitos habentes, a summitate aë unius usque ad aë alterius summitatem.

25. Decem quoque cubitorum erat cherub secundus: in mensura pari, & opus unum erat in duobus cherubim.

26. id est, altitudinem habebat unus cherub decem cubitorum, & similiter cherub secundus.

27. Posuitque cherubim in medio templi interioris: extendebant autem alas suas cherubim, & tangebant ala una parietem, & ala cherub secundi tangebant parietem alterum: ala autem altera in media parte templi se invicem contingebant.

28. Textit quoque cherubim auro.

29. Et omnes parietes templi per circuitum sculptis variis caelaturis & tornis: & fecit in eis cherubim, & palmas, & picturas varias, quasi prominentes de pariete, & egredientes.

30. Sed & pavementum domus textit auro intrinsecus, & extrinsecus.

31. Et in ingressu oraculi fecit ostiola de lignis olivarum, postesque angulorum quinque.

32. Et duo ostia de lignis olivarum: & scul-

sculpsit in eis picturam cherubim, & palmarum species, & anaglypha valde prominentia: & textit ea auro: & operuit tam cherubim quam palmas, & cetera, auro.

33. Fecitque in introitu templi postes de lignis olivarum quadrangulos:

34. & duo ostia de lignis abiegnis altrinsecus: & utrumque ostium duplex erat, & se invicem tenens aperiebatur.

35. Et sculpsit cherubim, & palmas, & cælaturas valde eminentes: operuitque omnia laminis aureis opere quadro ad regulam.

36. Et ædificavit atrium interius tribus ordinibus lapidum politorum, & uno ordine lignorum cedri.

37. Anno quarto fundata est domus Domini in mense Zio:

38. & in anno undecimo, mense Bul (ipse est mensis octavus*) perfecta est domus in omni opere suo, & in universis utensilibus suis: ædificavitque eam annis septem.

* Ergo spatium septem annorum cum dimidio, est ædificata, incæpta scilicet mense Zio, qui est secundus, (resp. G. I.) & absoluta mense Octavo.

Anno M. 3000. Ante verum Chr. natalem ann. 1000. ante æram vulgarem 1004. † i. annis 12. cum dimidio.

Confer cum cap. super. v. 38. & c. 9. v. 10. * Inf. 9. 10.

Palatium Salomonis, domus saltus Libani atque uxoris eius, varia & sumptuosissima templi supellex.

CAPUT VII.

1. Domum autem suam ædificavit Salomon † * trêdecim annis, & ad perfectum usque perduxit.

2. Ædificavit quoque domum saltus Libani centum cubitorum longitudinis, & quinquaginta cubitorum latitudinis, & triginta cubitorum altitudinis: & quatuor deambulacra inter columnas cædrinas: ligna quippe cædrina exciderat in columnas.

3. Et tabulatis cædrinis vestivit totam cameram, quæ quadraginta quinque columnis sustentabatur. Unus autem ordo habebat columnas quindecim

4. contra se invicem positas,

5. & e regione se respicientes, æquali spatio inter columnas, & super columnas quadrangulata ligna in cunctis æqualia.

6. Et porticum columnarum fecit quinquaginta cubitorum longitudinis, & triginta cubitorum latitudinis: & alteram porticum in facie maioris porticus & columnas, & epistylia super columnas.

7. Porticum quoque solij, in qua tribunal est, fecit: & textit lignis cædrinis a pavimento usque ad summitem.

8. Et domuncula, in qua sedebatur ad

iudicandum, erat in media porticu, simili opere. Domum quoque fecit filia Pharaonis (* quam uxorem duxerat Salomon) * Sup. 3. 1. tali opere, quali & hanc porticum.

9. Omnia lapidibus pretiosis, qui ad normam quandam atque mensuram tam intrinsecus quam extrinsecus serrati erant: a fundamento usque ad summitem parietum, & extrinsecus usque ad atrium maius.

10. Fundamenta autem de lapidibus pretiosis, lapidibus magnis decem sive octo cubitorum.

11. Et desuper lapides pretiosi æqualis mensura secti erant, similiterque de cedro.

12. Et atrium maius rotundum trium ordinum de lapidibus sectis, & unius ordinis de dolata cedro: necnon & in atrio domus Domini interiori, & in porticu domus.

13. Misit quoque rex Salomon, & tulit Hiram de Tyro,

14. filium mulieris viduæ de tribu Nephthali, patre Tyrio, artificem ærarium, & plenum sapientiâ, & intelligentiâ, & doctrinâ ad faciendum omne opus ex ære. Qui cum venisset ad regem Salomonem, fecit omne opus eius.

15. Et finxit duas columnas æreas, decem & octo cubitorum altitudinis columnam unam: * & linea duodecim cubitorum ambiebat columnam utramque.

16. Duo quoque capitella fecit, quæ ponerentur super capita columnarum, fusilia ex ære: quinque cubitorum altitudinis capitellum unum, & quinque cubitorum altitudinis capitellum alterum.

17. & quasi in modum retis, & catenarum sibi invicem miro opere contextarum. Utrumque capitellum columnarum fusile erat: septena versuum retiacula in capitello uno, & septena retiacula in capitello altero.

18. Et perfecit columnas, & duos ordines per circuitum retiaculorum singulorum, ut tegeter capitella, quæ erant super summitem, malogranatorum: eodem modo fecit & capitello secundo.

19. Capitella autem, quæ erant super capita columnarum, quasi opere lilij fabricata erant in porticu quatuor cubitorum.

20. Et rursus alia capitella in summitate columnarum desuper iuxta mensuram columnæ contra retiacula: malogranatorum autem ducenti ordines erant in circuitu capitelli secundi.

21. Et statuit duas columnas in porticu templi: cùmque statuisset columnam dexteram, vocavit eam nomine Iachin: similiter erexit columnam secundam: & vocavit nomen eius Booz.

22. Et super capita columnarum opus in modum lilij posuit: perfectumque est opus columnarum.

23. Fecit quoque mare fusile decem cubitorum a labio usque ad labium, rotundum in circuitu: quinque cubitorum altitudo eius, & resticula triginta cubitorum cingebat illud per circuitum.

24. Et sculptura subter labium circuibat illud decem cubitis ambiens mare: duo ordines sculpturarum striatarum erant fusiles, & tres ad Occidentem, & tres ad Orientem, & mare super eos desuper erat: quorum posteriora universa intrinsecus latibant.

25. Et stabat super duodecim boves, e quibus tres respiciebant ad Aquilonem, & tres ad Occidentem, & tres ad Meridiem, & tres ad Orientem, & mare super eos desuper erat: quorum posteriora universa intrinsecus latibant.

26. Grossitudo autem luteris, trium unciarum erat: labiumque eius, quasi labium calicis, & folium repandi lilij: duo millia batos capiebat.

27. Et fecit decem bases æneas, quatuor cubitorum longitudinis bases singulas, & quatuor cubitorum latitudinis, & trifurcatorum altitudinis.

28. Et ipsum opus basium, interrassile erat: & sculpturæ inter iuncturas.

29. Et inter coronulas & plectas, leones & boves & cherubim: & in iuncturis similiter desuper: & subter leones, & boves quasi lora ex ære dependentia.

30. Et quatuor rotæ per bases singulas, & axes ærei: & per quatuor partes quasi humeruli subter luterem fusiles, contra se invicem respectantes.

31. Os quoque luteris intrinsecus erat in capitis summitate: & quod forinsecus apparebat, unius cubiti erat totum rotundum, pariterque habebat unum cubitum & dimidium: in angulis autem columnarum variae cælaturæ erant: & media intercolumnia, quadrata non rotunda.

32. Quatuor quoque rotæ, quæ per quatuor angulos basis erant, cohærebant sibi subter basim: una rota habebat altitudinis cubitum & semis.

33. Tales autem rotæ erant quales solent in curru fieri: & axes earum, & radij, & canthi, & modioli, omnia fusilia.

34. Nam & humeruli illi quatuor per singulos angulos basis unius, ex ipsa basi

fusiles: & coniuncti erant.

35. In summitate autem basis erat quadrata rotunditas dimidij cubiti, ita fabricata, ut luter desuper posset imponi, habens cælaturas suas, variasque sculpturas ex semetipsis.

36. Sculpsit quoque in tabulatis illis, quæ erant ex ære, & in angulis, cherubim, & leones, & palmas, quasi in similitudinem hominis stantis, ut non cælata, sed apposita per circuitum viderentur.

37. In hunc modum fecit decem bases, fusurâ unâ, & mensurâ, sculpturâque consimili.

38. Fecit quoque decem luteres æneos: quadraginta batos capiebat luter unus, eratque quatuor cubitorum: singulos quoque luteres per singulas, id est, decem bases, posuit.

39. Et constituit decem bases, quinque ad dexteram partem templi, & quinque ad sinistram: mare autem posuit ad dexteram partem templi contra Orientem ad Meridiem.

40. Fecit ergo Hiram lebêtes, & scutras, & hamulas, & perfecit omne opus regis Salomonis in templo Domini.

41. Columnas duas, & funiculos capitellorum super capitella columnarum duos: & retiacula duo, ut operirent duos funiculos, qui erant super capita columnarum.

42. Et malogranata quadringenta in duobus retiaculis: duos versus malogranatorum in retiaculis singulis, ad operiendos funiculos capitellorum, qui erant super capita columnarum.

43. Et bases decem, & luteres decem super bases.

44. Et mare unum, & boves duodecim subter mare.

45. Et lebêtes, & scutras, & hamulas, omnia vasa, quæ fecit Hiram regi Salomoni in domo Domini, de aurichalco erant.

46. In campestri regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra, inter Sochoth & Sarthan.

47. Et posuit Salomon omnia vasa: propter multitudinem autem nimiam non erat pondus æris.

48. Fecitque Salomon omnia vasa in domo Domini: altare aureum, & mensam, super quam ponerentur panes propositionis, auream: & candelabra aurea, quinque ad dex-

dexteram, & quinque ad sinistram contra oraculum ex auro puro: & quasi liliiflores, & lucernas desuper aureas: & fercipes aureos, & hydrias, & fuscinulas, & phialas & mortariola, & thuribula, de auro purissimo: & cardines ostiorum domus interioris Sancti sanctorum, & ostiorum domus templi, ex auro erant.

* 2. Paral. 5. 1. Et perfecit omne opus quod faciebat Salomon in domo Domini, & intulit quae sanctificaverat David pater suus, argentum & aurum, & vasa, reposuitque in thesauris domus Domini.

CAPUT VIII.

Templum, introducta in ipsum arca, dedicatur, nebula illud implente. Salomon post longam orationem populo benedicit: numerus boium & ovium immolarum hac celebri festiuitate.

* 2. Paral. 5. 2. Anno M. 3001. Ante arcam Chr. 1002. Iubileo 9. quartum Mundi millenarium apertiente. * 1. Festo tabernaculorum.

1. Tunc congregati sunt omnes maiores natu Israel cum principibus tribuum, & duces familiarum filiorum Israel ad regem Salomonem in Ierusalem: ut deferrent arcam foederis Domini, de civitate David, id est, de Sion.

2. Conuenitque ad regem Salomonem universus Israel in mense Ethanim, in solenni die, ipse est mensis septimus.

3. Veneruntque cuncti senes de Israel, & tulerunt arcam sacerdotes.

4. & portaverunt arcam Domini, & tabernaculum foederis, & omnia vasa sanctuarii, quae erant in tabernaculo: & ferebant ea sacerdotes & Levitae.

5. Rex autem Salomon, & omnis multitudo Israel, quae convenerat ad eum, gradiebatur cum illo ante arcam, & imolabant oves & boves absque aestimatione & numero.

6. Et intulerunt sacerdotes arcam foederis Domini in locum suum, in oraculum templi, in Sanctum sanctorum subter alas Cherubim.

7. Si quidem cherubim expandebant alas super locum arcae, & protegebant arcam, & vestes eius desuper.

8. Cumque eminere vestes, & apparent summitates eorum foris Sanctuarium ante oraculum, non apparebant ultra extrinsecus, qui & fuerunt ibi usque in presentem diem.

* Exod. 34. 27. Hebr. 9. 4. In arca autem non erat aliud nisi duae tabulae lapideae, quas posuerat in ea

Moyses in Horeb, quando pepigit Dominus foedus cum filiis Israel, cum egrederentur de Terra Aegypti.

10. Factum est autem, cum exissent sacerdotes de Sanctuario, nebula implevit domum Domini.

11. & non poterant sacerdotes stare & ministrare propter nebulam: impleverat enim gloria Domini domum Domini.

12. Tunc ait Salomon: Dominus dixit ut habitaret in nebula.

13. Aedificans aedificavi domum in habitaculum tuum, firmissimum solum tuum in sempiternum.

14. Converteritque rex faciem suam, & benedixit omni Ecclesiae Israel: omnis enim Ecclesia Israel stabat.

15. Et ait Salomon: Benedictus Dominus Deus Israel, qui locutus est ore suo ad David patrem meum, & in manibus eius perfecit, dicens:

16. Adie, qua eduxi populum meum Israel de Aegypto, non elegeri civitatem de universis tribubus Israel, ut aedificaretur domus, & esset nomen meum ibi:

17. Voluitque David pater meus aedificare domum nomini Domini Dei Israel: sed elegeri David, ut esset super populum meum Israel.

18. & ait Dominus ad David patrem meum: Quod cogitasti in corde tuo aedificare domum nomini meo, bene fecisti, hoc ipsum mente tractans:

19. Verumtamen tu non aedificabis mihi domum, sed filius tuus, qui egredietur de renibus tuis, ipse aedificabit domum nomini meo.

20. Confirmavit Dominus sermonem suum, quem locutus est: stetitque pro David patre meo, & sedi super thronum Israel, sicut locutus est Dominus: & aedificavi domum nomini Domini Dei Israel.

21. Et constitui tibi locum arcae, in qua foedus Domini est, quod percussit cum patribus nostris, quando egressi sunt de Terra Aegypti.

22. Stetit autem Salomon ante altare Domini in conspectu Ecclesiae Israel, & expandit manus suas in caelum.

23. & ait: Domine Deus Israel, non est similis tui Deus in caelo desuper, & super terram deorsum: qui custodis patrum & misericordiam servis tuis, qui ambulat coram te in toto corde suo.

24. Qui custodisti servo tuo David patri meo quae locutus es ei: ore locutus es, & manibus perfecisti, ut haec dies probat.

25. Nunc

* 2. Paral. 6. 1.

25. Nunc igitur Domine Deus Israel, conserva famulo tuo David patri meo quae locutus es ei, dicens: Non auferetur de te vir coram me, qui sedeat super thronum Israel: ita tamen si custodierint filij tui viam suam, ut ambulent coram me sicut tu ambulasti in conspectu meo.

* 2. Reg. 7. 12. 26. Et nunc Domine Deus Israel firmetur verba tua, quae locutus es servo tuo David patri meo.

27. Ergone putandum est quod vere Deus habitet super terram? si enim caelum, & caeli caelum te capere non possunt, quantum magis domus haec, quam aedificavi?

28. Sed respice ad orationem servi tui, & ad preces eius Domine Deus meus: audi hymnum tuae orationem, quam servus tuus orat coram te hodie:

29. ut sint oculi tui aperti super domum hanc nocte ac die: super domum, de qua dixisti: Erit nomen meum ibi: ut exaudias orationem, quam orat in loco isto ad te servus tuus.

30. Ut exaudias deprecationem servi tui & populi tui Israel, quocumque oraverint in loco isto, & exaudies in loco habitaculi tui in caelo, & cum exaudieris propitius eris.

31. Si peccaverit homo in proximum suum, & habuerit aliquod iuramentum, quo tenetur astrictus: & venerit propter iuramentum coram altari tuo in domum tuam,

32. tu exaudies in caelo: & facies, & iudicabis servos tuos, condemnans impium, & reddens viam suam super caput eius, iustificansque iustum, & retribuens ei secundum iustitiam suam.

33. Si fugerit populus tuus Israel inimicos suos (quia peccaturus est tibi): & agentes penitentiam, & confitentes nomini tuo, venerint, & oraverint, & deprecati te fuerint in domo hac;

34. exaudi in caelo, & dimitte peccatum populi tui Israel, & reduces eos in terram, quam dedisti patribus eorum.

35. Si clausum fuerit caelum, & non pluerit propter peccata eorum, & orantes in loco isto, penitentiam egerint nomini tuo, & a peccatis suis conversi fuerint propter afflictionem suam:

36. exaudi eos in caelo, & dimitte peccata servorum tuorum, & populi tui Israel: & ostende eis viam bonam per quam ambulat, & da pluviam super terram

37. tu exaudies in caelo in loco habitationis tuae, & repropitiaberis, & facies ut des unicuique secundum omnes vias suas, sicut videris cor eius (quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum)

38. ut timeant te cunctis diebus, quibus vivunt super faciem terrae, quam dedisti patribus nostris.

39. Insuper & alienigena, qui non est de populo tuo Israel, cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum (audietur enim nomen tuum magnum, & manus tua fortis, & brachium tuum extentum ubique) cum venerit de populo tuo Israel, in hoc loco, & oraverit in hoc loco, in firmamento habitaculi tui & facies omnia, pro quibus invocaverit te alienigena: ut discant universi populi terrarum nomen tuum timere, sicut populus tuus Israel, & probent quia nomen tuum invocatum est super domum hanc, quam aedificavi.

40. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos, per viam, quocumque miseris eos, orabunt te contra viam civitatis, quam elegisti, & contra domum, quam aedificavi nomini tuo, & exaudies in caelo orationes eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum, & reversi fuerint ad te in universo corde suo, & tota anima sua in terra inimicorum suorum, ad quam captivi ducti fuerint: & oraverint te contra viam terrae suae, quam dedisti patribus eorum, &

41. tu exaudies in caelo in loco habitationis tuae, & repropitiaberis, & facies ut des unicuique secundum omnes vias suas, sicut videris cor eius (quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum)

42. ut timeant te cunctis diebus, quibus vivunt super faciem terrae, quam dedisti patribus nostris.

43. Insuper & alienigena, qui non est de populo tuo Israel, cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum (audietur enim nomen tuum magnum, & manus tua fortis, & brachium tuum extentum ubique) cum venerit de populo tuo Israel, in hoc loco, & oraverit in hoc loco, in firmamento habitaculi tui & facies omnia, pro quibus invocaverit te alienigena: ut discant universi populi terrarum nomen tuum timere, sicut populus tuus Israel, & probent quia nomen tuum invocatum est super domum hanc, quam aedificavi.

44. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos, per viam, quocumque miseris eos, orabunt te contra viam civitatis, quam elegisti, & contra domum, quam aedificavi nomini tuo, & exaudies in caelo orationes eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum, & reversi fuerint ad te in universo corde suo, & tota anima sua in terra inimicorum suorum, ad quam captivi ducti fuerint: & oraverint te contra viam terrae suae, quam dedisti patribus eorum, &

45. tu exaudies in caelo in loco habitationis tuae, & repropitiaberis, & facies ut des unicuique secundum omnes vias suas, sicut videris cor eius (quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum)

46. ut timeant te cunctis diebus, quibus vivunt super faciem terrae, quam dedisti patribus nostris.

47. Insuper & alienigena, qui non est de populo tuo Israel, cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum (audietur enim nomen tuum magnum, & manus tua fortis, & brachium tuum extentum ubique) cum venerit de populo tuo Israel, in hoc loco, & oraverit in hoc loco, in firmamento habitaculi tui & facies omnia, pro quibus invocaverit te alienigena: ut discant universi populi terrarum nomen tuum timere, sicut populus tuus Israel, & probent quia nomen tuum invocatum est super domum hanc, quam aedificavi.

48. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos, per viam, quocumque miseris eos, orabunt te contra viam civitatis, quam elegisti, & contra domum, quam aedificavi nomini tuo, & exaudies in caelo orationes eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum, & reversi fuerint ad te in universo corde suo, & tota anima sua in terra inimicorum suorum, ad quam captivi ducti fuerint: & oraverint te contra viam terrae suae, quam dedisti patribus eorum, &

49. tu exaudies in caelo in loco habitationis tuae, & repropitiaberis, & facies ut des unicuique secundum omnes vias suas, sicut videris cor eius (quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum)

50. ut timeant te cunctis diebus, quibus vivunt super faciem terrae, quam dedisti patribus nostris.

51. Insuper & alienigena, qui non est de populo tuo Israel, cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum (audietur enim nomen tuum magnum, & manus tua fortis, & brachium tuum extentum ubique) cum venerit de populo tuo Israel, in hoc loco, & oraverit in hoc loco, in firmamento habitaculi tui & facies omnia, pro quibus invocaverit te alienigena: ut discant universi populi terrarum nomen tuum timere, sicut populus tuus Israel, & probent quia nomen tuum invocatum est super domum hanc, quam aedificavi.

52. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos, per viam, quocumque miseris eos, orabunt te contra viam civitatis, quam elegisti, & contra domum, quam aedificavi nomini tuo, & exaudies in caelo orationes eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum, & reversi fuerint ad te in universo corde suo, & tota anima sua in terra inimicorum suorum, ad quam captivi ducti fuerint: & oraverint te contra viam terrae suae, quam dedisti patribus eorum, &

53. tu exaudies in caelo in loco habitationis tuae, & repropitiaberis, & facies ut des unicuique secundum omnes vias suas, sicut videris cor eius (quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum)

54. ut timeant te cunctis diebus, quibus vivunt super faciem terrae, quam dedisti patribus nostris.

55. Insuper & alienigena, qui non est de populo tuo Israel, cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum (audietur enim nomen tuum magnum, & manus tua fortis, & brachium tuum extentum ubique) cum venerit de populo tuo Israel, in hoc loco, & oraverit in hoc loco, in firmamento habitaculi tui & facies omnia, pro quibus invocaverit te alienigena: ut discant universi populi terrarum nomen tuum timere, sicut populus tuus Israel, & probent quia nomen tuum invocatum est super domum hanc, quam aedificavi.

56. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos, per viam, quocumque miseris eos, orabunt te contra viam civitatis, quam elegisti, & contra domum, quam aedificavi nomini tuo, & exaudies in caelo orationes eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum, & reversi fuerint ad te in universo corde suo, & tota anima sua in terra inimicorum suorum, ad quam captivi ducti fuerint: & oraverint te contra viam terrae suae, quam dedisti patribus eorum, &

* 2. Paral. 6. 36. Ecclie. 7. 21. 1. Ioan. 1. 8.

civitatís quam elegisti, & templi quod edificavi nomini tuo:

49. exaudies in cælo, in firmamento solij tui orationes eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum:

50. & propitiaberis populo tuo qui peccavit tibi, & omnibus iniquitatibus eorum, quibus prævaricati sunt in te: & dabis misericordiam coram eis, qui eos captivos habuerint, ut misereantur eis.

51. Populus enim tuus est, & hereditas tua, quos eduxisti de Terra Ægypti, de medio fornacis ferreae.

52. Ut sint oculi tui aperti ad deprecationem servi tui, & populi tui Israël, & exaudias eos in universis pro quibus invocaveris te.

53. Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de universis populis terræ, sicut locutus es per Moysen servum tuum, quando eduxisti patres nostros de Ægypto Domine Deus.

54. Factum est autem, cum complisset Salomon orans Dominum omnem orationem, & deprecationem hanc, surrexit de conspectu altaris Domini: utrumque enim genu in terram fixerat, & manus expanderat in cælum.

55. Stetit ergo, & benedixit omni ecclesie Israël voce magnâ, dicens:

56. Benedictus Dominus, qui dedit requiem populo suo Israël, iuxta omnia quæ locutus est: non cecidit ne unus quidem sermo ex omnibus bonis, quæ locutus est per Moysen servum suum.

57. Sit Dominus Deus noster nobiscum, sicut fuit cum patribus nostris, non derelinquens nos, neque projiciens.

58. Sed inclinet corda nostra ad se, ut ambulemus in universis viis eius, & custodiamus mandata eius, & ceremonias eius, & iudicia quæcumque mandavit patribus nostris.

59. Et sint sermones mei isti, quibus benedixit sum coram Domino, appropinquantes Domino Deo nostro die ac nocte, ut faciat iudicium servo suo, & populo suo Israël per singulos dies:

60. ut sciant omnes populi terræ, quia Dominus ipse est Deus, & non est ultra absque eo.

61. Sit quoque cor nostrum perfectum cum Domino Deo nostro, ut ambulemus in decretis eius, & custodiamus mandata eius, sicut & hodiè.

62. Igitur rex, & omnis Israël cum eo, immolabant victimas coram Domino.

63. Mactavitque Salomon hostias pacificas, quas immolavit Domino, boum viginti duo millia: & ovium centum viginti millia: & dedicaverunt templum Domini rex, & filij Israël.

64. In die illa sanctificavit rex medium atrij, quod erat ante domum Domini: fecit quippe holocaustum ibi, & sacrificium, & adipem pacificorum: quoniam altare æreum, quod erat coram Domino, minus erat, & capere non poterat holocaustum, & sacrificium, & adipem pacificorum.

65. Fecit ergo Salomon in tempore illo festivitatem celebrem, & omnis Israël cum eo, multitudo magna ab intritu Emath usque ad Rivum Ægypti, coram Domino Deo nostro, septem diebus: & septem diebus, id est, quatuordecim diebus.

66. Et in die octava dimisit populos: qui benedicentes regi, profecti sunt in tabernacula sua letantes, & alacri corde super omnibus bonis, quæ fecerat Dominus David servo suo, & Israël populo suo.

CAPUT IX.

Dominus Salomoni secundò apparet, & iubet sua servare precepta, additè comminatione nisi servata fuerint. Salomon plures edificat civitates, gentes sibi facit tributarias, & classe in Ophir missâ, plurimum auri recipit.

1. Factum est autem cum perfecisset Salomon edificium domus Domini, & edificium regis, & omne quod optaverat & voluerat facere,

2. apparuit ei Dominus secundò, sicut apparuerat ei in Gabaon.

3. Dixitque Dominus ad eum: Exaudivi orationem tuam & deprecationem tuam, quam deprecatus es coram me: sanctificavi domum hanc, quam edificasti, ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum, & erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus.

4. Tu quoque si ambulaveris coram me, sicut ambulavit pater tuus, in simplicitate cordis, & in æquitate: & feceris omnia, quæ præcepi tibi, & legitima mea & iudicia mea servaveris,

5. ponam thronum regni tui super Israël in sempiternum, sicut locutus sum David patri tuo, dicens: Non auferetur vir de genere tuo de solio Israël.

* Primis diebus dedicationi altaris tribus, aliis septem festo Tabernaculorum, ita ut die octavo festi Tabernaculi celebrato, dimissus sit populus die demum 23. mensis huius septimi. Vid. Par. 7. 8. 9. 10.

* Sup. 3. 5. 2. Par. 7. 12.

* 2. Reg. 7. 12. & 16.

6. Si autem aversione aversi fueritis vos & filij vestri, non sequentes me, nec custodientes mandata mea, & ceremonias meas, quas proposui vobis, sed abieritis & colueritis deos alienos, & adoraveritis eos:

7. auferam Israël de superficie terræ, quam dedi eis: & templum, quod sanctificavi nomini meo, projiciam a conspectu meo, eritque Israël in proverbium, & in fabulam cunctis populis.

8. Et domus hæc erit in exemplum: omnis, qui transierit per eam, stupebit, & sibilabit, & dicit: * Quare fecit Dominus sic terræ huic, & domui huic?

9. Et respondebunt: Quia dereliquerunt Dominum Deum suum, qui eduxit patres eorum de Terra Ægypti, & secuti sunt deos alienos, & adoraverunt eos, & coluerunt eos: idcirco induxit Dominus super eos omne malum hoc.

10. * Expletis autem annis viginti postquam edificaverat Salomon duas domos, id est domum Domini, & domum regis,

11. (Hiram rege Tyri præbente Salomoni ligna cedrina & abiègna, & aurum iuxta omne quod opus habuerat) tunc dedit Salomon Hiram viginti oppida in Terra Galliaæ.

12. Et egressus est Hiram de Tyro, ut videret oppida, quæ dederat ei Salomon, & non placuerunt ei,

13. & ait: Hæcine sunt civitates, quas dedisti mihi, frater? Et appellavit eas Terram chabul, usque in diem hanc.

14. Misit quoque Hiram ad regem Salomonem centum viginti talenta auri.

15. Hæc est summa expensarum, quam obtulit rex Salomon ad edificandam domum Domini & domum suam, & Mello, & murum Jerusalem, & Heser, & Maggedo, & Gazer.

16. Phæro rex Ægypti ascendit, & cepit Gazer, succenditque eam igni: & Chananeum, qui habitabat in civitate, interfecit: & dedit eam in dotem filiaæ suæ uxori Salomonis.

17. Edificavit ergo Salomon Gazer, & Bethoron inferiorem, & Baalath, & Palmiram in Terra solitudinis.

18. Et omnes vicos, qui ad se pertinebant, & erant absque muro, munivit, & civitates curruum & civitates equitum, & quodcumque ei placuit, ut edificaret in Jerusalem, & in Libano, & in omni terra potestatis suæ.

* Deut. 29. 24. Jerem. 22. 8.

* 2. Par. 8. 1. Ita ut septem cum dimidio in templo; & 12. cum dimidio in domo sua edificanda, peregerit.

Anno M. 3012. Ant. Chr. 992.

Par. 9.

20. Universum populum, qui remanserat de Amorrhæis, & Hethæis, & Pherezæis, & Hevæis, & Iebusæis, qui non sunt de filiis Israël, quos remanserant in terra, quos scilicet non potuerant filij Israël exterminare: fecit Salomon tributarios, usque in diem hanc.

21. De filiis autem Israël non constituit Salomon servire quemquam, sed erant viri bellatores, & ministri eius & principes, & duces, & præfecti curruum & equorum.

22. Erant autem principes super omnia opera Salomonis præpositi quingenti quinquaginta, qui habebant subiectum populum, & statuti operibus imperabant.

23. * Filia autem Pharaonis ascendit de civitate David in domum suam, quam edificaverat ei Salomon: tunc edificavit Mello.

24. * Offerrebat quoque Salomon tributivibus per annos singulos holocausta, & pacificas victimas super altare, quod edificaverat Domino, & adolebat thymiama coram Domino: perfectumque est templum.

25. Classem quoque fecit rex Salomon in Asiongaber, quæ est iuxta Allath in littore Maris rubri, in Terra Idumææ.

26. Misitque Hiram in classe illa servos suos viros nauticos & gnaros maris, cum servis Salomonis.

27. Qui cum venissent in Ophir, sumptum inde aurum quadringentorum viginti talentorum, & detulerunt ad regem Salomonem.

28. Nam inas sa fuerat 450. talentorum ut est.

29. * Auri deputatio. Nam inas sa fuerat 450. talentorum ut est.

30. * 2. Paral. 8. 18.

31. * Auri deputatio. Nam inas sa fuerat 450. talentorum ut est.

32. * 2. Paral. 8. 18.

33. * 2. Paral. 8. 18.

Ephrathæus, de Sareda, servus Salomonis, cuius mater erat nomine Sarua, mulier vidua: levavit manum contra regem.

27. Et hæc est causa rebellionis adversus eum, quia Salomon ædificavit Mello, & coæquavit voraginem civitatis David patris sui.

28. Erat autem Ieroboam vir fortis & potens: vidensque Salomon adolescentem bonæ indolis & industrium, constituerat eum præfectum super tributa universæ domûs Ioseph.

* 2. Paral. 10. 15.

29. Factum est igitur in tempore illo, ut Ieroboam egrederetur de Ierusalem, & inveniret eum Ahias Silonites propheta in via, operatus pallio novo: erant autem duo tantum in agro.

30. Apprehendensque Ahias pallium suum novum, quo coopertus erat, scidit in duodecim partes.

31. Et ait ad Ieroboam: Tolle tibi decem scissuras: hæc enim dicit Dominus Deus Israël: Ecce ego scindam regnum de manu Salomonis, & dabo tibi decem tribus.

32. Porro unâ tribus remanebit ei propter servum meum David, & Ierusalem civitatem, quam elegi ex omnibus tribubus Israël:

33. ed quod dereliquerit me, & adoraverit Astarthen deam Sidoniorum, & Chamos deum Moab, & Moloch deum filiorum Ammon: & non ambulaverit in viis meis, ut faceret iustitiam coram me, & præcepta mea, & iudicia sicut David pater eius.

34. Nec auferam omne regnum de manu eius, sed ducem ponam eum cunctis diebus vite sue, propter David servum meum, quem elegi, qui custodivit mandata mea, & præcepta mea.

35. Auferam autem regnum de manu filij eius, & dabo tibi decem tribus:

36. filio autem eius dabo tribum unam, ut remaneat lucerna David servo meo cunctis diebus coram me in Ierusalem civitate, quem elegi ut esset nomen meum ibi.

37. Te autem assumam, & regnabis super omnia, quæ desiderat anima tua, erisque rex super Israël.

38. Si igitur audieris omnia, quæ præcepero tibi, & ambulaveris in viis meis, & feceris quod rectum est coram me, custodiens mandata mea & præcepta mea, sicut fecit David servus meus: ero tecum, & ædificabo tibi domum fidelem, quo-

modo ædificavi David domum, & tradam tibi Israël:

39. & affligam semen David super hoc, verumtamen non cunctis diebus.

40. Voluit ergo Salomon interficere Ieroboam: qui surrexit, & aufugit in Ægyptum ad Sesac regem Ægypti, & fuit in Ægypto usque ad mortem Salomonis.

41. Reliquum autem verborum Salomonis, & omnia quæ fecit, & sapientia eius: ecce universa scripta sunt in Libro verborum dierum Salomonis.

42. Dies autem, quos regnavit Salomon in Ierusalem super omnem Israël, quadraginta anni sunt.

43. Dormivitque Salomon cum patribus suis, & sepultus est in Civitate David patris sui, regnavitque Roboam filius eius pro eo.

* Ann. M. 3029. Ant. Chr. 975. setatis circiter 58. regni 40.

CAPUT XII.

Roboam juvenem secutus consilium patitur regni divisionem, & Ieroboam rex super decem tribus constituitur, exercitum quoque Roboam adversus Ieroboam Dominus per Semeiam prophetam dissipat.

Ieroboam verò aureos erexit vitulos in Dan & Bethel adorandos, constituit solemnitatem, altari ac sacerdotibus.

1. Venit autem Roboam in Sichem: illuc enim congregatus erat omnis Israël ad constituendum eum regem.

2. At verò Ieroboam filius Nabat, cum adhuc esset in Ægypto profugus a facie regis Salomonis, audita morte eius, reversus est de Ægypto.

3. Miseruntque & vocaverunt eum: venit ergo Ieroboam, & omnis multitudo Israël, & locuti sunt ad Roboam, dicentes:

4. Pater tuus durissimum iugum imposuit nobis: tu itaque nunc imminue paululum de imperio patris tui durissimo, & de iugo gravissimo, quod imposuit nobis, & serviemus tibi.

5. Qui ait eis: ite usque ad tertium diem, & revertimini ad me. Cumque abiisset populus,

6. inivit consilium rex Roboam cum senioribus, qui assistebant coram Salomone patre eius, cum adhuc viveret, & ait: Quod datis mihi consilium, ut respondeam populo huic?

7. Qui dixerunt ei: Si hodie obderis populo huic, & servieris, & petitioni eorum

* 2. Paral. 10. 1. Eodem ann. 3029.

rum cesseris, locutusque fueris ad eos verba lenia, erunt tibi servi cunctis diebus.

8. Qui dereliquit consilium senum, quod dederant ei, & adhibuit adolescentes, qui nutriti fuerant cum eo, & assistebant illi, 9. dixitque ad eos: Quod mihi datis consilium, ut respondeam populo huic, qui dixerunt mihi: Levius faci iugum quod imposuit pater tuus super nos?

10. Et dixerunt ei iuvenes: qui nutriti fuerant cum eo: Sic loqueris populo huic, qui locuti sunt ad te, dicentes: Pater tuus aggravavit iugum nostrum, tu releva nos. Sic loqueris ad eos: Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei.

11. Et nunc pater meus posuit super vos iugum grave, ego autem addam super iugum vestrum: pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cædam vos scorpionibus.

12. Venit ergo Ieroboam, & omnis populus ad Roboam die tertiâ, sicut locutus fuerat rex, dicens: Revertimini ad me die tertiâ.

13. Responditque rex populo dura, derelicto consilio seniorum, quod ei dederant.

14. & locutus est eis secundum consilium juvenum, dicens: Pater meus aggravavit iugum vestrum, ego autem addam iugo vestro: pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cædam vos scorpionibus.

15. Et non acquievit rex populo: quoniam aversatus fuerat eum Dominus, ut suscitaret verbum suum, quod locutus fuerat in manu Ahie Silonitæ, ad Ieroboam filium Nabat.

16. Videns itaque populus quod noluisset eos audire rex, respondit ei dicens: Quæ nobis pars in David? vel quæ hereditas in filio Isai? Vade in tabernacula tua Israël, nunc vide domum tuam David. Et abiit Israël in tabernacula sua.

17. Super filios autem Israël, quicumque habitabant in civitatibus Iuda, regnavit Roboam.

18. Misit ergo rex Ieroboam Aduram, qui erat super tributa: & lapidavit eum omnis Israël, & mortuus est. Porro rex Roboam festinus ascendit currum, & fugit in Ierusalem.

19. recessitque Israël a domo David, usque in presentem diem.

20. Factum est autem cum audisset omnis Israël, quod reversus esset Ieroboam,

miserunt, & vocaverunt eum congregato cætu, & constituerunt eum regem super omnem Israël, nec secutus est quisquam domum David præter tribum Iuda solum.

21. Venit autem Roboam Ierusalem, & congregavit universam domum Iuda, & tribum Benjamin, centum octoginta millia electorum virorum bellatorum, ut pugnarent contra domum Israël, & reducerent regnum Roboam filio Salomonis.

22. Factus est autem sermo Domini ad Semeiam virum Dei, dicens:

23. Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda, & ad omnem domum Iuda, & Benjamin, & reliquos de populo, dicens:

24. Hæc dicit Dominus: Non ascendetis, neque bellabitis contra fratres vestros filios Israël: revertatur vir in domum suam, a me enim factum est verbum hoc. Audierunt sermonem Domini, & reversi sunt de itinere sicut eis præceperat Dominus.

25. Edificavit autem Ieroboam Sichem in monte Ephraim, & habitavit ibi: & egressus inde ædificavit Phanuel.

26. Dixitque Ieroboam in corde suo: Nunc revertetur regnum ad domum David,

27. si ascenderit populus iste ut faciat sacrificia in domo Domini in Ierusalem: & convertetur cor populi huius ad dominum suum Roboam regem Iuda, interficientque me, & revertentur ad eum.

28. Et excogitato consilio fecit duos vitulos aureos, & dixit eis: nolite ultra ascendere in Ierusalem: Ecce dixit Israël, qui te eduxerunt de Terra Ægypti.

29. Posuitque unum in Bethel, & alterum in Dan: & factum est verbum hoc in peccatum: ibat enim populus ad adorandum vitulum usque in Dana.

30. Et fecit fana in excelsis, & sacerdotes de extremis populi, qui non erant de filiis Levi.

31. Constituitque diem solemnem in mense octavo, & quintadecimâ die mensis, in similitudinem solemnitatis, quæ celebrabatur in Iuda. Et ascendens altare, similiter fecit in Bethel, ut immolaret vitulis, quos fabricatus fuerat: constituitque in Bethel sacerdotes excelsorum, quæ fecerat.

32. Er ascendit super altare quod extruxerat in Bethel, quintadecimâ die mensis octavi, quem finxerat de corde suo:

* Anno M. 3030. Ant. Chr. 974.

* 2. Paral. 11. 2.

* Ab Abimelech Rege ante ann. 258. dirutam. Iudic. 9. 45.

* Tob. 1. 5.

* Exod. 32. 8.

* 2. Paral. 11. 15.

* Tabernaculorum, scilicet.

* Ab hoc idololatricæ exercitio deducen-

* Sup. 11. 31.

dum est initium annorum 290. Iniquitatis Israël. **Eszech 4-5.**

Missus propheta de Iuda ad Ieroboam, de altaris subversione & nativitate Iosie regis propheta: quò orante, manus Ieroboam, que exaruerat, sanitati restituitur; rediens autem propheta a leone occiditur: quod Dei verbo inobediens fuisse, & Ieroboam suam auget impietatem.

Eodem anno M. 3030.

1. Et ecce vir Dei venit de Iuda in sermone Domini in Bethel, Ieroboam stante super altare, & thus iaciente;

2. Et exclamavit contra altare in sermone Domini, & ait: Altare, altare, hæc dicit Dominus: * Ecce filius nascetur domui David, Iosias nomine, & immolabit super te sacerdotes excelsorum, qui nunc in te thura succendunt, & ossa hominum super te incendet.

3. Deditque in illa die signum, dicens: Hoc erit signum quod locutus est Dominus: Ecce altare scindetur, & effundetur cinis qui in eo est.

4. Cùmque audisset rex sermonem hominis Dei, quem inclamaverat contra altare in Bethel, extendit manum suam de altari, dicens: Apprehendite eum. Et exaruit manus eius, quam extenderat contra eum: nec valuit retrahere eam ad se?

5. Altare quoque scissum est, & effusus est cinis de altari, iuxta signum quod prædixerat vir Dei in sermone Domini.

6. Et ait rex ad virum Dei: Deprecare faciem Domini Dei tui, & ora pro me, ut restituatur manus mea mihi. Oravitque vir Dei faciem Domini, & reversa est manus regis ad eum, & facta est sicut priùs fuerat.

7. Locutus est autem rex ad virum Dei: Veni mecum domum ut prandeam, & dabo tibi munera.

8. Responditque vir Dei ad regem: Si dederis mihi mediam partem domus tuæ, non veniam tecum, nec comedam panem, neque bibam aquam in loco isto:

9. sic enim mandatum est mihi in sermone Domini præcipientis: Non comedes panem, neque bibes aquam, nec revertèris per viam, quâ venisti.

10. Abiit ergo per aliam viam, & non est reversus, per iter, quò venerat in Bethel.

* 4. Reg. 23. 16. Id verò annis 250. antequam impleretur prædictum.

Idem anno M. 3030. Idem anno M. 3030.

11. Prophetes autem quidam senex habitabat in Bethel, ad quem venerunt filij sui, & narraverunt ei omnia opera, quæ fecerat vir Dei illa die in Bethel: & verba quæ locutus fuerat ad regem, narraverunt patri suo.

12. Et dixit eis pater eorum: Per quam viam abiit? ostenderunt ei filij sui viam, per quam abierat vir Dei, qui venerat de Iuda.

13. Et ait filijs suis: Sternite mihi asinum. Qui cùm stravissent, ascendit.

14. & abiit post virum Dei, & invenit eum sedentem subtus terebinthum: & ait illi: Tunc es vir Dei qui venisti de Iuda? Respondit ille: Ego sum.

15. Dixitque ad eum: Veni mecum domum, ut comedas panem.

16. Qui ait: Non possum reverti, neque venire tecum, nec comedam panem, neque bibam aquam in loco isto:

17. quia locutus est Dominus ad me in sermone Domini, dicens: Non comedes panem, & non bibes aquam ibi, nec revertèris per viam, quâ feris.

18. Qui ait illi: Et ego propheta sum similis tui: & angelus locutus est mihi in sermone Domini, dicens: Reduce eum tecum in domum tuam, ut comedat panem, & bibat aquam. Fessellit eum.

19. & reduxit secum: comedit ergo panem in domo eius, & bibit aquam.

20. Cùmque sederent ad mensam, factus est sermo Domini ad prophetam, qui reducerat eum.

21. Et exclamavit ad virum Dei, qui venerat de Iuda, dicens: Hæc dicit Dominus: Quia non obediens fuisti orì Domini, & non custodisti mandatum, quod præcepit tibi Dominus Deus tuus,

22. & reversus es, & comedisti panem, & bibisti aquam in loco in quo præcepit tibi ne comederes panem, neque biberes aquam, non inferetur cadaver tuum in sepulchrum patrum tuorum.

23. Cùmque comedisset, & bibisset, stravit asinum suum propheta, quem reducerat.

24. Qui cùm abiisset, invenit eum leo in via, & occidit, & erat cadaver eius proiectum in itinere: asinus autem stabat iuxta illum, & leo stabat iuxta cadaver.

25. Et ecce, viri transeuntes viderunt cadaver proiectum in via, & leonem stantem iuxta cadaver. Et venerunt, & divulgaverunt in civitate, in qua prophetes ille senex habitabat, quo venerat in Bethel.

26. Quod

26. Quod cùm audisset propheta ille, qui reducerat eum de via, ait: Vir Dei est, qui inobediens fuit orì Domini, & tradidit eum Dominus leoni, & confregit eum, & occidit iuxta verbum Domini, quod locutus est ei.

27. Dixitque ad filios suos: Sternite mihi asinum. Qui cùm stravissent,

28. & ille abiisset, invenit cadaver eius proiectum in via, & asinum & leonem stantes iuxta cadaver: non comedit leo de cadavere, nec læsit asinum.

29. Tulit ergo prophetes cadaver viri Dei, & posuit illud super asinum, & reversus intulit in civitatem prophete senis ut plangeret eum.

30. Et posuit cadaver eius in sepulchro suo: & planxerunt eum: Heu heu mi frater.

31. Cùmque planxissent eum, dixit ad filios suos: Cùm mortuus fuero, sepelite me in sepulchro, in quo vir Dei sepultus est: iuxta ossa eius ponite ossa mea.

32. Profectò enim venit sermo, quem prædixit in sermone Domini contra altare quod est in Bethel, & contra omnia fana excelsorum, quæ sunt in urbis Samariæ.

33. Post verba hæc non est reversus Ieroboam de via sua pessima, sed e contrario fecit de novissimis populi sacerdotes excelsorum: quicumque volebat, implebat manum suam, & fiebat sacerdos excelsorum.

34. Et propter hanc causam peccavit domus Ieroboam, & eversa est, & deleta de superficie terræ.

CAPUT XIV.

Abias propheta ab uxore Ieroboam super filio Abiæ egrotante interrogatus, prædicit filium moriturum, & domum Ieroboam penitus evertendam; quo mortuo, succedit filius Nadab; Rex autem Egypti diripit domum Domini in Ierusalem, & mortuo Roboam, succedit filius Abiæ.

1. IN tempore illo egrotavit Abiæ filius Ieroboam.

2. Dixitque Ieroboam uxori suæ: Surge, & commuta habitum, ne cognoscaris quòd sis uxor Ieroboam: & vade in Silo, ubi est Ahias propheta, * qui locutus est mihi, hunc regnatura essem super populum tuum.

3. Tolle quoque in manu tua decem panes, & crustulam, & vas mellis, & vade

* Sup. 11. 31.

ad illum: ipse enim indicabit tibi quid eventurum sit puero huic.

4. Fecit ut dixerat, uxor Ieroboam: & consurgens abiit in Silo, & venit in domum Ahia: at ille non poterat videre, quia caligaverant oculi eius præ senectute.

5. Dixit autem Dominus ad Ahiam: Ecce uxor Ieroboam ingreditur ut consulat te super filio suo qui egrotat, hæc & hæc loquèris ei. Cùm ergo illa intraret, & dissimularet se esse quæ erat,

6. audivit Ahias sonitum pedum eius introeuntis per ostium, & ait: Ingrederet uxor Ieroboam: quare aliam te esse simulat? ego autem missus sum ad te durus nuncius.

7. Vade, & dic Ieroboam: Hæc dicit Dominus Deus Israël: Quia exaltavi te de medio populi, & dedi te ducem super populum meum Israël:

8. & scidi regnum domus David, & dedi illud tibi, & non fuisti sicut servus meus David, qui custodivit mandata mea, & securus est me in toto corde suo, faciens quod placitum esset in conspectu meo.

9. sed operatus es mala super omnes, qui fuerunt ante te, & fecisti tibi deos alienos & conflabiles, ut me ad iracundiam provocares, me autem proiectis post corpus tuum.

10. Idcirco ecce ego inducam mala super domum Ieroboam, & percutiam de Ieroboam mingentem ad parietem, & clausum, & novissimum in Israël: & mundabo reliquias domus Ieroboam, sicut mundari solet fimus usque ad purum.

11. Qui mortui fuerint de Ieroboam in civitate, comedent eos canes: qui autem mortui fuerint in agrò, vorabunt eos aves cæli: quia Dominus locutus est.

12. Tu igitur surge, & vade in domum tuam: & in ipso introitus pedum tuorum in urbem, morietur puer tuus.

13. & planget eum omnis Israël, & sepeliet: iste enim solus inferetur de Ieroboam in sepulchrum, quia inventus est super eo sermo bonus a Domino Deo Israël, in domo Ieroboam.

14. Constituet autem sibi Dominus regem super Israël, qui percutiet domum Ieroboam in hac die, & in hoc tempore:

15. & percutiet Dominus Deus Israël, sicut moveri solet arundò in aqua, & evellat Israël de terra bona hac, inquam dedit patribus eorum, & ventilabit eos

* Inf. 15. 29.

M. anno A. 3030.

trans

trans Flumen: quia fecerunt sibi lucos, ut irritaret Dominum.

16. Et tradet Dominus Israël propter peccata Ieroboam, qui peccavit, & peccare fecit Israël.

17. Surrexit itaque uxor Ieroboam, & abiit, & venit in Thersa: cumque illa ingrederetur limen domus, puer mortuus est.

18. & sepelierunt eum. Et plangit eum omnis Israël iuxta sermonem Domini, quem locutus est in manu servi sui Abie prophetae.

19. Reliqua autem verborum Ieroboam, quomodo pugnaverit, & quomodo regnavit, ecce scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israël.

20. Dies autem, quibus regnavit Ieroboam, viginti duo anni sunt: & dormivit cum patribus suis: regnavitque Nadab filius eius pro eo.

21. Porro Roboam filius Salomonis regnavit in Iuda. Quadraginta & unius anni erat Roboam, cum regnare coepisset: decem & septem annos regnavit in Ierusalem civitate, quam elegit Dominus ut poneret nomen suum ibi, ex omnibus tribubus Israël. Nomen autem matris eius Naama Ammanitis.

22. Et fecit Iudas malum coram Domino, & irritaverunt eum super omnibus, quae fecerant patres eorum in peccatis suis, quae peccaverunt.

23. Aedificaverunt enim & ipsi sibi aras, & statuas, & lucos super omnem collem excelsum, & subter omnem arborem frondosam: sed & effeminati fuerunt in terra, feceruntque omnes abominationes gentium, quas attrivit Dominus ante faciem filiorum Israël.

24. Sed & effeminati fuerunt in terra, feceruntque omnes abominationes gentium, quas attrivit Dominus ante faciem filiorum Israël.

25. In quinto autem anno regni Roboam, ascendit Sesse rex Aegypti in Ierusalem.

26. & tulit thesauros domus Domini, & thesauros regis, & universa diripuit: scuta quoque aurea, quae fecerat Salomon: pro quibus fecit rex Roboam scuta aerea, & tradidit ea in manum ducum scutiariorum, & eorum qui excubabant ante ostium domus regis.

27. In anno ergo vigesimo Ieroboam regis Israël regnavit Asa rex Iuda, & quadraginta & uno anno regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Maacha, filia Abessalom.

28. Et fecit Asa rectum ante conspectum Domini.

29. Reliqua autem sermonum Roboam,

* a. Paral. 12. 13.

Anno M. 3033. Ant. Chr. 971.

* Sup. 10. 16.

& omnia quae fecit, ecce scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda.

30. Fuitque bellum inter Roboam & Ieroboam cunctis diebus.

31. Dormivitque Roboam cum patribus suis, & sepultus est cum eis in civitate David: nomen autem matris eius Naama Ammanitis: & regnavit Abiam filius eius pro eo.

CAPUT XV.

Impio Abia regi Iudae succedit pius filius Asa, qui adversus Basan regem Israël praeliatur, imperato a Benadad rege Syriae auxilio. Asa morienti succedit filius Iosaphat: at Baasa Nadab filium Ieroboam cum universa cognatione occidit, & pro eo regnat super Israël viginti quatuor annis, impius post impium.

1. **I**gitur in octavo decimo anno regni Ieroboam filij Nabat, regnavit Abiam super Iudam.

2. Tribus annis regnavit in Ierusalem: nomen matris eius Maacha filia Abessalom.

3. Ambulavitque in omnibus peccatis patris sui, quae fecerat ante eum: nec erat cor eius perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor David patris eius.

4. Sed propter David dedit ei Dominus Deus suus lucernam in Ierusalem, ut suscitarit filium eius post eum, & statueret Ierusalem:

5. eò quod fecisset David rectum in oculis Domini, & non declinasset ab omnibus, quae praeceperat ei cunctis diebus vitae suae, excepto sermone Uriae Hebraei.

6. Attamen bellum fuit inter Roboam, & Ieroboam omni tempore vitae eius.

7. Reliqua autem sermonum Abiam, & omnia quae fecit, nonne haec scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda?

8. Et dormivit Abiam cum patribus suis, & sepelierunt eum in civitate David: regnavitque Asa filius eius pro eo.

9. In anno ergo vigesimo Ieroboam regis Israël regnavit Asa rex Iuda, & quadraginta & uno anno regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Maacha, filia Abessalom.

10. Et fecit Asa rectum ante conspectum Do-

Anno M. 3046. Ant. Chr. 958. * a. Paral. 13. 2.

* a. Reg. 11. 4. 14.

* a. Paral. 13. 3.

* a. Paral. 14. 1. Anno M. 3049. Ant. Chr. 955.

Domini, sicut David pater eius:

12. & abstulit effeminatos de terra, purgavitque universas sordes idolorum, quae fecerant patres eius.

13. Insuper & Maacham matrem suam amovit, ne esset princeps in sacris Priapi, & in ludo eius, quem consecraverat: subvertitque specum eius, & confregit simulachrum turpissimum, & combussit in Torrente Cedron:

14. excelsa autem non abstulit. Verumtamen cor Asa perfectum erat cum Domino cunctis diebus suis:

15. & intulit ea, quae sanctificaverat pater suus, & voverat, in domum Domini, argentum & aurum, & vasa.

16. Bellum autem erat inter Asa, & Baasa regem Israël cunctis diebus eorum.

17. Ascendit quoque Baasa rex Israël in Iudam, & aedificavit Rama, ut non posset quisquam egredi vel ingredi de parte Asa regis Iuda.

18. Tollens itaque Asa omne argentum, & aurum, quod remanserat in thesauris domus Domini, & in thesauris domus regiae, & dedit illud in manus servorum suorum: & misit ad Benadad filium Tabremon filij Hezion, regem Syriae, qui habitabat in Damasco, dicens:

19. Foedus est inter me & te, & inter patrem meum & patrem tuum: idèo misi tibi munera, argentum & aurum: & peto ut venias, & irritum facias foedus, quod habes cum Baasa rege Israël, & recedat a me.

20. Acquiesscens Benadad regi Asa, misit principes exercitus sui in civitates Israël, & percusserunt Ahion, & Dan, & Abeldomum Maacha, & universam Cenneroth, omnem scilicet Terram Nephthali.

21. Quod cum audisset Baasa, intermisit aedificare Rama, & reversus est in Thersa.

22. Rex autem Asa nuncium misit in omnem Iudam dicens: Nemo sit excusatus, & tulerunt lapides de Rama, & ligna eius, quibus aedificaverat Baasa, & extruxit de eis rex Asa Gabaa Beniamini, & Maspha.

23. Reliqua autem omnium sermonum Asa, & universae fortitudines eius, & cuncta quae fecit, & civitates, quas extruxit, nonne haec scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda? Verumtamen in tempore senectutis suae doluit pedes.

* i. ex quo coeperunt, ad mortem usque Baasa. Nam illi superstes fuit Asa. * a. Paral. 16. 1. Anno M. 3064. Ant. Chr. 940.

24. Et dormivit cum patribus suis, & sepultus est cum eis in Civitate David patris sui. Regnavitque Iosaphat filius eius pro eo.

25. Nadab verò filius Ieroboam regnavit super Israël anno secundo. Asa regis Iuda: regnavitque super Israël duobus annis.

26. Et fecit quod malum est in conspectu Domini, & ambulavit in viis patris sui, & in peccatis eius, quibus peccare fecit Israël.

27. Insidiatus est autem ei Baasa filius Abiae de domo Issachar, & percussit eum in Gebbethon, quae est urbs Philistinorum: siquidem Nadab & omnis Israël obsidebant Gebbethon.

28. Interfecit ergo illum Baasa in anno tertio. Asa regis Iuda, & regnavit pro eo.

29. Cumque regnasset, percussit omnem domum Ieroboam: non dimisit ne unam quidem animam de semine eius, donec deleret eum iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat in manu servi sui Abiae Silonitis.

30. propter peccata Ieroboam, quae peccaverat, & quibus peccare fecerat Israël: & propter delictum, quo irritaverat Dominum Deum Israël.

31. Reliqua autem sermonum Nadab, & omnia quae operatus est, nonne haec scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israël?

32. Fuitque bellum inter Asa & Baasa regem Israël cunctis diebus eorum.

33. Anno tertio Asa regis Iuda regnavit Baasa filius Abiae, super omnem Israël in Thersa viginti quatuor annis.

34. Et fecit malum coram Domino, ambulavitque in via Ieroboam, & in peccatis eius, quibus peccare fecit Israël.

* a. Paral. 17. 1.

* Anno M. 3050. Ant. Chr. 954.

* Anno M. 3051. Ant. Chr. 954.

* Sup. 14. 10.

Anno M. 3051.

CAPUT XVI.

Iehu propheta praedicit regis Baasa & domus ipsius subversionem; cui mortuo succedit filius Ela, quem impius Zambri occidit, eoque regnum invadente, legitur Israël Anri: quo impio regnum obtinente, Zambri se cum domo regis succendit: mortuo autem Anri succedit filius impiissimus Achab, qui Iezabel duxit uxorem, & eius tempore reedificatur Iericho, sed non impunitè.

1. **F**actus est autem sermo Domini ad Iehu filium Hanani contra Baasa, dicens:

2. Pro

2. Pro eò quòd exaltavi te de pulvere & poſui te ducem ſuper populum meum Iſraël, tu autem ambulavi in via Ieroboam, & peccare feciſti populum meum Iſraël, ut me iritares in peccatis eorum: 3. ecce, ego demetam poſteriora Baasa, & poſteriora domùs eius: & faciam domum tuam ſicut domum Ieroboam filij Nabat.

* Sup. 14.
11.

* 2. Paral.
16. 1.

* Ann. M.
3074.
Ant. Chr.
930.

* 4. Reg. p.
31.

* Ann. M.
3075.
Ant. Chr.
929.

4. * Qui mortuus fuerit de Baasa in civitate, comedent eum canes: & qui mortuus fuerit ex eo in regione, comedent eum volucres cæli.

5. * Reliqua autem sermonum Baasa, & quæcumque fecit, & prælia eius, nonne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum dierum regum Iſraël?

6. Dormivit ergo Baasa cum patribus ſuis, ſepultusque eſt in Thersa: & regnavit Ela filius eius pro eo.

7. Cùm autem in manu Iehu filij Hanani prophetae verbum Domini factum eſſet contra Baasa, & contra domum eius, & contra omne malum, quod fecerat coram Domino, ad irritandum eum in operibus manuum ſuarum, ut fieret ſicut domus Ieroboam: ob hanc cauſam occidit eum, hoc eſt, Iehu filium Hanani, prophetam.

8. Anno * vigesimo sexto Aſa regis Iuda, regnavit Ela filius Baasa ſuper Iſraël in Thersa duobus annis.

9. Et rebellavit contra eum ſervus ſuus Zambri, dux mediæ partis equitum: erat autem Ela in Thersa bibens, & temulentus in domo Aſa præfecti Thersa.

10. * Irruens ergo Zambri, percussit, & occidit eum anno vigesimo septimo Aſa regis Iuda, & regnavit pro eo.

11. Cùmque regnaſſet, & ſediſſet ſuper ſolum eius, percussit omnem domum Baasa, & non dereliquit ex ea. mingen-tem ad parietem, & propinquos & amicos eius.

12. Delevitque Zambri omnem domum Baasa, iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat ad Baasa in manu Iehu prophetae.

13. propter univerſa peccata Baasa, & peccata Ela filij eius, qui peccaverunt, & peccare fecerunt Iſraël provocantes Dominum Deum Iſraël in vanitatibus ſuis.

14. Reliqua autem sermonum Ela, & omnia quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum dierum regum Iſraël?

15. Anno * vigesimo septimo Aſa regis Iuda, regnavit Zambri ſeptem diebus in Thersa: porro exercitus obſidebat Geb-

bethon urbem Philistinorum.

16. Cùmque audiſſet rebellare Zambri, & occidiſſe regem, fecit ſibi regem omnis Iſraël Amri, qui erat princeps militiæ ſuper Iſraël in die illa in caſtris.

17. Ascendit ergo Amri, & omnis Iſraël cum eo de Gebbethon, & obſidebant Thersa.

18. Videns autem Zambri quòd expugnanda eſſet civitas, ingreſſus eſt palatium, & ſuccendit ſe cum domo regia: & mortuus eſt.

19. in peccatis ſuis, quæ peccaverat faciens malum coram Domino, & ambulans in via Ieroboam, & in peccato eius, quòd fecit peccare Iſraël.

20. Reliqua autem sermonum Zambri, & inſidiarum eius, & tyrannidis, nonne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum dierum regum Iſraël?

21. Tunc diviſus eſt populus Iſraël in duas partes: mediæ pars populi ſequabatur Thebni filium Gineth, ut conſtitueret eum regem: & mediæ pars Amri.

22. Prævaluit autem populus, qui erat cum Amri, populo qui ſequabatur Thebni filium Gineth: mortuusque eſt Thebni, & regnavit Amri.

23. Anno * trigesimo primo Aſa regis Iuda regnavit Amri ſuper Iſraël, duodecim annis: in Thersa regnavit ſex annis.

24. Emitque montem Samarie a Somer duobus talentis argenti: & ædificavit eum, & vocavit nomen civitatis, quam extruxerat, nomine Semei Domini montis Samarie.

25. Fecit autem Amri malum in conſpectu Domini, & operatus eſt nequiter ſuper omnes, qui fuerunt ante eum.

26. Ambulavitque in omni via Ieroboam filij Nabat, & in peccatis eius quibus peccare fecerat Iſraël: ut irriteret Dominum Deum Iſraël in vanitatibus ſuis.

27. Reliqua autem sermonum Amri, & prælia eius, quæ gessi, nonne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum dierum regum Iſraël?

28. Dormivitque * Amri cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in Samaria: regnavitque Achab filius eius pro eo.

29. Achab verò filius Amri regnavit ſuper Iſraël anno trigesimo octavo Aſa regis Iuda. Et regnavit Achab filius Amri ſuper Iſraël in Samaria viginti & duobus annis.

30. Et fecit Achab filius Amri malum in conſpectu Domini ſuper omnes, qui fuerunt ante eum.

* Ann. M.
3079.
Ant. Chr.
925.

* Ann. M.
3086.
Ant. Chr.
918.

31. Nec

31. Nec ſuffecit ei ut ambularet in peccatis Ieroboam filij Nabath: inſuper duxit uxorem Iezabel filiam Ethbaal regis Sidoniorum. Et abiit, & ſervivit Baal, & adoravit eum.

32. Et poſuit aram Baal in templo Baal, quòd ædificaverat in Samaria.

33. & plantavit lucum: & addidit Achab in opere ſuo, irritans Dominum Deum Iſraël ſuper omnes reges Iſraël, qui fuerunt ante eum.

34. In diebus eius ædificavit Hiel de Bethel, Iericho: in Abiram primitivo ſuo fundavit eam, & in Segub novissimo ſuo poſuit portus eius: iuxta verbum Domini, quòd locutus fuerat in manu

* Ios. 6. 26. Iosue filij * Nun.

CAPUT XVII.

Elias cælum triennio claudit, primùmque paſcitur a corvis, deinde a muliere Saréphana; cuius hydría farine & lécythus olei non minuetur; filius autem ipsius, oratione Elie reſuscitatur.

Ecclesi. 48.
1.
Ios. 5. 17.
Anno M.
circiter
3092.
Ant. Chr.
912.

1. **E**T dixit Elias Theſbitæ de habitatoribus Galaad ad Achab: Vivit Dominus Deus Iſraël, in cuius conſpectu ſto, ſi erit annis hiſ ros & pluvia, niſi iuxta oris mei verba.

2. Et factum eſt verbum Domini ad eum, dicens:

3. Recede hinc, & vade contra Orientem, & abſcondere in Torrente carith, qui eſt contra Iordanem,

4. & ibi de torrente bibes: corvisque præcepi ut paſcant te ibi.

5. Abiit ergo, & fecit iuxta verbum Domini: cùmque abiſſet, ſedit in Torrente carith, qui eſt contra Iordanem.

6. Corvi quoque deſerebant ei panem & carnes manè, ſimiliter panem & carnes veſperi, & hibeat de torrente.

Anno M.
3093.

FER. 6.
POST DO.
MINIC. 2.
QUADR.

7. Post dies autem ſiccatus eſt torrentis: non enim pluerat ſuper terram.

8. Factus eſt ergo ſermo Domini ad eum, dicens:

9. Surge, & vade in Saréphtha Sidoniorum, & manebis ibi: præcepi enim ibi mulieri viduæ ut paſcat te.

* Luc. 4. 26.

10. * Surrexit, & abiit in Saréphtha. Cùmque veniſſet ad portam civitatis, apparuit ei mulier vidua colligens ligna, & vocavit eam, dixitque ei: Da mihi paululum aque in vaſe, ut bibam.

11. Cùmque illa pergeret ut afferret, clamavit poſt tergum eius, dicens: Affer

mihi, obſecro, & buccellam panis in manu tua.

12. Quæ reſpondit: Vivit Dominus Deus tuus, quia non habeo panem, niſi quantum pugillum capere poteſt farina in hydría, & paululum olei in lécytho: en colligo duo ligna ut ingrediar & faciam illum mihi & filio meo, ut comedamus, & moriamur.

13. Ad quam Elias ait: Noli timere, ſed vade, & fac ſicut dixiſti: verumtamen mihi primùm fac de ipſa farina ſubcinericium panem parvulum, & aſſer ad me: tibi autem & filio tuo facies poſteà.

14. Hæc autem dicit Dominus Deus Iſraël: Hydría farine non deſiciet, nec lécythus olei minuetur uſque ad diem, in qua Dominus daturus eſt pluviam ſuper faciem terre.

15. Quæ abiit, & fecit iuxta verbum Elie: & comèdit ipſe, & illa, & domus eius: & ex illa die

16. hydría farine non deſecit, & lécythus olei non eſt imminutus, iuxta verbum Domini, quòd locutus fuerat in manu Elie.

17. Factum eſt autem poſt hæc, egrotavit filius mulieris matris familias, & erat languor foſſiſſimus ita ut non remaneret in eo halitus.

18. Dixit ergo ad Eliam: Quid mihi, & tibi vir Dei? ingreſſus eſt ad me, ut rememorarentur iniquitates meæ, & interficeres filium meum?

19. Et ait ad eam Elias: Da mihi filium tuum. Tulitque eum de ſinu eius, & portavit in cœnaculum ubi ipſe manebat, & poſuit ſuper lectulum ſuum.

20. Et clamavit ad Dominum, & dixit: Domine Deus meus, etiamne viduam, apud quam ego utcumque ſuſtento, aſſiſtiſti ut interficeres filium eius?

21. Et expandit ſe, atque menſus eſt ſuper puerum tribus vicibus, & clamavit ad Dominum, & ait: Domine Deus meus, revertatur obſecro anima pueri huius in viscera eius.

22. Et exaudivit Dominus vocem Elie: & reversa eſt anima pueri intra eum, & revixit.

23. Tulitque Elias puerum, & depoſuit eum de cœnaculo in inferiorem domum, & tradidit matri ſuæ, & ait illi: En vivit filius tuus.

24. Dixitque mulier ad Eliam: Nunc, in isto cognovi quoniam vir Dei eſt tu, & verbum Domini in ore tuo verum eſt.

FER. 6.
POST DO.
MINIC. 4.
QUADR.

Ee

CA-

CAPUT XVIII.

Incescente fame, Elias Abdiā herbam pectoribus querenti occurrit; cui agrè persuadet ut nunciet Achab se adesce, qui occurrens Eliæ ab ipso corripitur: Dei zelo Elias 850. pseudopphetas occidit iubet, dato de celo igne ad consummationem holocausti; & pluviam a Deo impetrat.

Anno M. 3096.
* Iacobi 5. 17. dicitur non pluisse annos 3. & menses 6.
Sit ergo annus tertius hic memoratus, a mansione Eliæ in Sarephta, quem sex illi menses processerunt.

1. **P**ost dies multos factum est verbum Domini ad Eliam, in anno tertio * dicens: Vade, & ostende te Achab, ut dem pluviam super faciem terræ.
2. Ivit ergo Elias, ut ostenderet se Achab: erat autem fames véhemens in Samaria.
3. Vocavitque Achab Abdiā dispensatorem domūs suæ: Abdiās autem timebat Dominum valde.
4. Nam cum interficeret Iezabel prophetas Domini, tulit ille centum prophetas, & abscondit eos quinquagenos & quinquagenos in speluncis, & pavit eos pane & aqua.
5. Dixit ergo Achab ad Abdiā: Vade in terram ad universos fontes aquarum, & in cunctas valles, si fortè possimus invenire herbam, & salvare equos & mulos, & non penitit iumenta intereant.
6. Diviseruntque sibi regiones, ut circumirent eas: Achab ibat per viam unam, & Abdiās per viam alteram seorsum.
7. Cumque esset Abdiās in via, Elias occurrit ei: qui cum cognovisset eum, cecidit super faciem suam, & ait: Num tu es, domine mi, Elias?
8. Cui ille respondit: Ego. Vade, & dic domino tuo: Adest Elias.
9. Et ille, quid peccavi, inquit, quoniam tradis me servum tuum in manu Achab, ut interficiat me?
10. Vivit Dominus Deus tuus, quia non est gens aut regnum, quò non miserit dominus meus te requirrens: & respondenti bus cunctis: Non est hic: adiuravit regna singula & gentes, eò quòd minimè reperireris.
11. Et nunc tu dicis mihi: Vade, & dic domino tuo: Adest Elias.
12. Cumque recessero a te, Spiritus Domini asportabit te in locum, quem ego ignoro: & ingressus nunciabo Achab, & non inveniens te, interficiet me: servus autem tuus timet Dominum ab infantia sua.

13. Numquid non indicatum est tibi domino meo, quid fecerim cum interficeret Iezabel prophetas Domini, quòd absconderim de prophetis Domini centum viros, quinquagenos & quinquagenos in speluncis, & paverim eos pane & aqua?

14. Et nunc tu dicis: Vade, & dic domino tuo: Adest Elias: ut interficiat me?
15. Et dixit Elias: Vivit Dominus exercituum, ante cuius vultum sto, quia hodie apparebo ei.

16. Abiit ergo Abdiās in occursum Achab, & indicavit ei: venitque Achab in occursum Eliæ.

17. Et cum vidisset eum, ait: Tūne es ille, qui conturbas Israël?

18. Et ille ait: Non ego turbavi Israël, sed tu, & domus patris tui, qui dereliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim.

19. Verūtamēn nunc mitte, & congrega ad me universum Israël in monte Carmeli, & prophetas Baal quadringentos quinquaginta, prophetasque latorum quadringentos, qui comedunt de mensa Iezabel.

20. Misit Achab ad omnes filios Israël, & congregavit prophetas in monte Carmeli.

21. Accedens autem Elias ad omnem populum, ait: Usquequò claudicatis in duas partes? si Dominus est Deus, sequimini eum: si autem Baal, sequimini illum. Et non respondit ei populus verbum.

22. Et ait rursus Elias ad populum: Ego remansi propheta Domini solus: prophetæ autem Baal quadringenti & quinquaginta viri sunt:

23. Dentur nobis duo boves, & illi eligant sibi bovem unum, & in frusta cædentes ponant super ligna, ignem autem non supponant: & ego faciam bovem alterum, & imponam super ligna, ignem autem non supponam.

24. Invocate nomina deorum vestrorum, & ego invocabo nomen Domini mei: & Deus qui exaudierit per ignem, ipse sit Deus. Respondens omnis populus ait: Optima propositio.

25. Dixit ergo Elias prophetis Baal: Eligite vobis bovem unum, & facite primi, quia vos plures estis: & invocate nomina deorum vestrorum, & ignemque non supponatis.

26. Qui cum tulissent bovem, quem dederat eis, fecerunt: & invocabant nomen

men Baal de manè usque ad meridiem, dicentes: Baal exaudi nos. Et non erat vox, nec qui responderet: transiiebantque altare quod fecerant.

27. Cumque esset iam meridies, illudebat illis Elias, dicens: Clamate voce maiore: Deus enim est, & forsitan loquitur; aut in diversorio est, aut in itinere, aut certè dormit, ut exciteretur.

28. Clamabant ergo voce magnā, & incidebant se iuxta ritum suum cultrix & lanceolis, donec perfunderentur sanguine.

29. Postquam autem transiit meridies, & illis prophetantibus venerat tempus, quo sacrificium offerri solet, nec audiebatur vox, nec aliquis respondebat, nec attendebat orantes:

30. dixit Elias omni populo: Venite ad me. Et accedente ad se populo, curavit altare Domini, quòd destructum fuerat.

31. Et tulit duodecim lapides iuxta numerum tribuum filiorum Iacob, ad quem factus est sermo Domini, dicens: * Israël erit nomen tuum.

* Gen. 32. 18.

32. Et edificavit de lapidibus altare in nomine Domini: fecitque aquæductum, quasi per duas aratiunculas in circuitu altaris,

33. & composuit ligna: divisitque per membra bovem, & posuit super ligna,

34. & ait: Implete quatuor hydrias aqua, & fundite super holocaustum, & super ligna. Rursumque dixit: Etiam secundo hoc facite. Qui cum fecissent secundo, ait: Etiam tertio idipsum facite. Feceruntque tertio,

35. & currebant aquæ circum altare, & fossa aquæductus repleta est.

36. Cumque iam tempus esset ut offerretur holocaustum, accedens Elias propheta, ait: Domine Deus Abraham, & Isaac, & Israël, ostende hodie quia tu es Deus Israël, & ego servus tuus, & iuxta præceptum tuum feci omnia verba hæc.

37. Exaudi me Domine, exaudi me: ut discat populus iste, quia tu es Dominus Deus, & tu convertisti cor eorum iterum.

38. Cecidit autem ignis Domini, & voravit holocaustum, & ligna, & lapides, pulverem quoque, & aquam, quæ erat in aquæductu lambens.

39. Quod cum vidisset omnis populus, cecidit in faciem suam, & ait: Dominus ipse est Deus, Dominus ipse est Deus.

40. Dixitque Elias ad eos: Apprehen-

dite prophetas Baal, & ne unus quidem effugiat ex eis. Quos cum apprehendissent, duxit eos Elias ad Torrentem cison, & interfecit eos ibi.

41. Et ait Elias ad Achab: Ascende, comede, & bibe: quia sonus multe pluvie est.

42. Ascendit Achab ut comederet & biberet: Elias autem ascendit in verticem Carmeli, & pronus in terram posuit faciem suam inter gēna sua,

43. & dixit ad puerum suum: Ascende, & prospice contra mare. Qui cum ascendisset, & contemplatus esset, ait: Non est quidquam. Et rursus ait illi: Reverte septem vicibus.

44. In septima autem vice, Ecce nebula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari. Qui ait: Ascende, & dio Achab: lunge currum tuum & descende, ne occupet te pluvia.

45. Cumque se verteret huc atque illuc, ecce cæli contenebrati sunt, & nubes, & ventus, & facta est pluvia grandis. Ascendens itaque Achab abiit in Iezrahel:

46. & manus Domini facta est super Eliam, accinctisque lumbis currebat ante Achab, donec veniret in Iezrahel.

CAPUT XIX.

Elias fugiens Iezabel in deserto, a somno excitatus, panem divinitus missum edit, aquamque bibit, & ita ad montem Horeb pervenit; ibique in spelunca querens se solum Domini prophetam relictum, audit septem millia esse relicta: mittiturque ad ungendum Hazael in regem Syria; Iehu in regem Israël, & Eli-seum in prophetam.

1. **N**unciavit autem Achab Iezabel omnia que fecerat Elias, & quo modo occidisset universos prophetas gladio.

2. Misitque Iezabel nuncium ad Eliam, dicens: Hæc mihi faciunt dii, & hæc addant, nisi hæc horā. cras posuero animam tuam sicut animam unius ex illis.

3. Timuit ergo Elias, & surgens abiit quòcumque eum ferebat voluntas: venitque in Bersabee Iuda, & dimisit ibi puerum suum,

4. & perrexit in desertum, viam unius diei. Cumque venisset, & sederet subter unam iuniperum, petivit animæ suæ ut moreretur, & ait: Sufficit mihi Domine,

Anno M. 3097.
Ant. Chr. 907.

FER. 4.
QUAT.
TEM P.
QUADR.

tolle animam meam: neque enim melior sum, quam patres mei.

5. Protecique se, & obdormivit in umbra iuniperi: & ecce Angelus Domini tetigit eum, & dixit illi: Surge, & comede.

6. Respexit, & ecce ad caput suum subcinericius panis, & vas aquae: comedit ergo, & bibit, & rursus obdormivit.

7. Reversusque est Angelus Domini secundo, & tetigit eum, dixitque illi: Surge, comede: grandis enim tibi restat via.

8. Qui cum surrexisset, comedit & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, usque ad montem Dei Horeb.

9. Cumque venisset illuc, mansit in spelunca: & ecce sermo Domini ad eum, dixitque illi: Quid hic agis Elia?

10. At ille respondit: Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuum filij Israël, altaria tua destruxerunt, prophetas tuos occiderunt gladio, derelictus sum ego solus, & quaerunt animam meam ut auferant eam.

11. Et ait ei: Egredere, & sta in monte coram Domino: & ecce Dominus transit, & spiritus grandis & fortis subvertens montes, & conterens petras ante Dominum: non in spiritu Dominus, & post spiritum commotio: non in commotione Dominus,

12. & post commotionem ignis: non in igne Dominus, & post ignem sibilus aurae tenuis.

13. Quod cum audisset Elias, operuit vultum suum pallio, & egressus stetit in ostio speluncae, & ecce vox ad eum dicens: Quid hic agis Elia?

14. Et ille respondit: Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum: quia dereliquerunt pactum tuum filij Israël: altaria tua destruxerunt, prophetas tuos occiderunt gladio, derelictus sum ego solus, & quaerunt animam meam ut auferant eam.

15. Et ait Dominus ad eum: Vade, & revertere in viam tuam per desertum in Damascus: cumque perveneris illuc, unges Hazaël regem super Syriam.

16. * & Iehu filium Namsi unges regem super Israël: Eliseum autem filium Saphat, qui est de Abelmeilla, unges prophetam pro te.

17. Et erit, quicumque fugerit gladium Hazaël, occidet eum Iehu: & qui-

cumque fugerit gladium Iehu, interficiet eum Eliseus.

18. * Et derelinquam mihi in Israël. * Rom. 11. septem millia virorum, quorum genua non sunt incurvata ante Baal, & omne os, quod non adoravit eum osculans manus.

19. Profectus ergo inde Elias, reperit Eliseum filium Saphat, arantem in duodecim iugis boum. & ipse in duodecim iugis boum arantibus unus erat: cumque venisset Elias ad eum, misit pallium suum super illum.

20. Qui statim relicti bobus cucurrit post Eliam, & ait: Osculer, oro, patrem meum, & matrem meam, & sic sequar te. Dixitque ei: Vade, & revertere: quod enim meum erat, feci tibi.

21. Reversus autem ab eo, tulit par boum, & mastravit illud, & in aratro boum coxit carnes, & dedit populo, & comederunt: consurgensque abiit, & secutus est Eliam, & ministrabat ei.

CAPUT XX.

Syri Samariam obsidentes caduntur a pueris principum provinciarum, rursusque anno altero in campestribus caduntur; rex autem Achab a propheta reprehenditur, quod factus cum Benadad rege Syria inierit, illamque vivam dimiserit.

1. Porro Benadad rex Syriae, congregavit omnem exercitum suum, 3103. Ant. Chr. 901. & triginta duos reges secum, & equos, & currus: & ascendens pugnabat contra Samariam, & obsidebat eam.

2. Mittensque nuncios ad Achab regem Israël in civitatem,

3. ait: Haec dicit Benadad: Argentum tuum, & aurum tuum meum est: & uxores tuae, & filij tui optimi, mei sunt.

4. Responditque rex Israël: Iuxta verbum tuum, domine mi rex, tuus sum ego, & omnia mea.

5. Revertentesque nuncij, dixerunt: Haec dicit Benadad, qui misit nos ad te: Argentum tuum, & aurum tuum, & uxores tuas, & filios tuos dabis mihi.

6. Cras igitur hac eadem hora mittam servos meos ad te, & scrutabuntur domum tuam, & domum servorum tuorum: & omne, quod eis placuerit, ponent in manibus suis, & auferent.

7. Vocavit autem rex Israël omnes seniores terrae, & ait: Animadvertite, & videte quoniam insidietur nobis. misit enim

enim ad me pro uxorbibus meis, & filiis, & pro argento & auro: & non abnuvi.

8. Dixeruntque omnes maiores natu, & universus populus ad eum: Non audias, neque acquiescas illi.

9. Respondit itaque nunciis Benadad: Dicit dominus meo regi: Omnia propter quae misisti ad me servum tuum in initio, faciam: hanc autem rem facere non possum.

10. Reversique nuncij retulerunt ei. Qui remisit, & ait: Haec faciant mihi dij, & haec addant, si suffecerit pulvis Samariae pugillis omnis populi, qui sequitur me.

11. Et respondens rex Israël, ait: Dicit ei: Ne glorietur accinctus aequè ut discinctus.

12. Factum est autem, cum audisset Benadad verbum istud, bibeat ipse & reges in umbraculis, & ait servis suis: Circumdete civitatem. Et circumdederunt eam.

13. Et ecce propheta unus accedens ad Achab regem Israël, ait ei: Haec dicit Dominus: Certè vidisti omnem multitudinem hanc nimiam? ecce, ego tradam eam in manu tua hodie: ut scias, quia ego sum Dominus.

14. Et ait Achab: Per quem? Dixitque ei: Haec dicit Dominus: Per pedissequos principum provinciarum. Et ait: Quis incipiet praeliari? Et ille dixit: Tu.

15. Recensuit ergo pueros principum provinciarum, & reperit numerum ducentorum triginta duorum: & recensuit post eos populum, omnes filios Israël, septem millia.

16. Et egressi sunt meridie. Benadad autem bibeat temulentus in umbraculo suo, & reges triginta duo cum eo, qui ad auxilium eius venerant.

17. Egressi sunt autem pueri principum provinciarum in prima fronte. Misit itaque Benadad. Qui nunciaverunt ei, dicentes: Viri egressi sunt de Samaria.

18. Et ille ait: Sive pro pace veniunt, apprehendite eos vivos: sive ut praelentur, vivos eos capite.

19. Egressi sunt ergo pueri principum provinciarum, ac reliquus exercitus sequebatur:

20. & percussit unusquisque virum, qui contra se veniebat: fugeruntque Syri, & persecutus est eos Israël. Fugit quoque Benadad Rex Syriae in equo cum equitibus suis.

21. Necnon egressus rex Israël percus-

sit equos & currus, & percussit Syriam plagà magnà.

22. (Accedens autem propheta ad regem Israël, dixit ei: Vade, & confortare, & scito, & vide quid facias: sequenti enim anno rex Syriae ascendet contra te.)

23. Servi verò regis Syriae dixerunt ei: Dij montium sunt dij eorum, ideò superaverunt nos: sed melius est ut pugnemus contra eos in campestribus, & obtinebimus eos.

24. Tu ergo verbum hoc fac: Amove reges singulos ab exercitu tuo, & pone principes pro eis:

25. & instaura numerum militum, qui ceciderunt de tuis, & equos secundum equos pristinos, & currus secundum currus, quos ante habuisti: & pugnabimus contra eos in campestribus, & videbis quòd obtinebimus eos. Credidit consilio eorum, & fecit ita.

26. Igitur postquam annus transierat, * Ann. M. 3104. Ant. Chr. 900. recensuit Benadad Syros, & ascendit in Aphec ut pugnaret contra Israël.

27. Porro filij Israël recensiti sunt, & acceptis cibariis profecti ex adverso, castraque metati sunt contra eos, quasi duo parvi greges caprarum: Syri autem repleverunt terram.

28. (Et accedens unus vir Dei, dixit ad regem Israël: Haec dicit Dominus: Quia dixerunt Syri: Deus montium est Dominus, & non est Deus Vallium: dabo omnem multitudinem hanc grandem in manu tua, & scietis quia ego sum Dominus.)

29. Dirigebantque septem diebus ex adverso hi, atque illi acies, septimà autem die commissum est bellum: percusseruntque filij Israël de Syris centum millia peditum in die una.

30. Fugerunt autem qui remanserant in Aphec, in civitatem: & cecidit murus super viginti septem millia hominum, qui remanserant. Porro Benadad fugiens ingressus est civitatem, in cubiculum quod erat intra cubiculum.

31. Dixeruntque ei servi sui: Ecce, audivimus quòd reges domus Israël clementes sint: ponamus itaque saccos in lumbis nostris, & funiculos in capitibus nostris, & egrediamur ad regem Israël: forsitan salvabit animas nostras.

32. Accinxerunt saccis lumbos suos, & posuerunt funiculos in capitibus suis, veneruntque ad regem Israël, & dixerunt ei: Servus tuus Benadad dicit: Vivat,

oro te, anima mea. Et ille ait: Si adhuc vivit, frater meus est.

33. Quod acceperunt viri pro omine: & festinantes rapuerunt verbum ex ore eius, atque dixerunt: Frater tuus Benadad. Et dixit eis: Ite, & adducite eum ad me. Egressus est ergo ad eum Benadad, & levavit eum in currum suum.

34. Qui dixit ei: Civitates, quas tulit pater meus a patre tuo, reddam: & plateas fac tibi in Damasco, sicut fecit pater meus in Samaria, & ego federatus recedam a te. Pépigit ergo fœdus, & dimisit eum.

35. Tunc vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini: Percute me. At ille noluit percüttere.

36. Cui ait: Quia noluit audire vocem Domini, ecce recedes a me, & percutiet te leo. Cümque paululum recessisset ab eo, invénit eum leo, atque percussit.

37. Sed & alterum inveniens virum, dixit ad eum: Percute me. Qui percussit eum, & vulneravit.

38. Abiit ergo propheta, & occurrit regi in via, & mutavit aspersione pulveris os & oculos suos.

39. Cümque rex transisset, clamavit ad regem, & ait: Servus tuus egressus est ad præliandum cõminus: cümque fugisset vir unus, adduxit eum quidam ad me, & ait: Custodi virum istum: qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius, aut talentum argenti appendes.

40. Dum autem ego turbatus huc illucque me véterem, subito non comparuit. Et ait rex Israël ad eum: Hoc est iudicium tuum, quod ipse decrevisi.

41. At ille statim absternit pulverem de facie sua, & cognovit eum rex Israël, quod esset de prophetis.

42. Qui ait ad eum: Hæc dicit Dominus: * Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius.

43. Reversus est igitur rex Israël in domum suam, audire contemnens, & furibundus venit in Samariam.

CAPUT XXI.

Naboth ob negatam regi Achab vineam a falsis testibus iussu Iezabel accusatus lapidatur: quo factò, ipsi Achab ad occupandam vineam properanti Elias plurima comminatur mala, quæ tamen Achab se humiliando evadit.

Anno M.
3105.
Ant. Chr.
899.

Post verba autem hæc, tempore illo vinea erat Naboth Iezraheli-

tæ, qui erat in Iezrahel, iuxta palatium Achab regis Samarie.

2. Locutus est ergo Achab ad Naboth, dicens: Da mihi vineam tuam, ut faciam mihi hortum ôlerum, quia vicina est, & propè domum meam, daboque tibi pro ea vineam meliorem: aut si commodius tibi putas, argenti pretium, quantò digna est.

3. Cui respondit Naboth: Propitius sit mihi Dominus, ne dem hereditatem patrum meorum tibi.

4. Venit ergo Achab in domum suam indignans, & frendens super verbo, quod locutus fuerat ad eum Naboth Iezrahelites, dicens: Non dabo tibi hereditatem patrum meorum. Et projiciens se in lectulum suum, avertit faciem suam ad parietem, & non comédit panem.

5. Ingressa est autem ad eum Iezabel uxor sua, dixitque ei: Quid est hoc, undè anima tua contristata est? & quare non comédas panem?

6. Qui respondit ei: Locutus sum Naboth Iezrahelita, & dixi ei: Da mihi vineam tuam, accepta pecuniâ: aut, si tibi placet, dabo tibi vineam meliorem pro ea. Et ille ait: Non dabo tibi vineam meam.

7. Dixit ergo ad eum Iezabel uxor eius: Grandis auctoritatis es, & bene regis regnum Israël. Surge, & comede panem, & æquo animo esto, ego dabo tibi vineam Naboth Iezrahelita.

8. Scripsit itaque litteras ex nomine Achab, & signavit eas annulo eius, & misit ad maiores natu, & optimates, qui erant in civitate eius, & habitabant cum Naboth.

9. Litterarum autem hæc erat sententia: Prædicate ieiunium, & sedere facite Naboth inter primos populi,

10. & submitte duos viros filios Belial contra eum, & falsum testimonium dicant: Benedixit Deum, & regem: & educite eum, & lapidate, sicque moriantur.

11. Fecerunt ergo cives eius maiores natu & optimates, qui habitabant cum eo in urbe, sicut præceperat eis Iezabel, & sicut scriptum erat in litteris quas miserat ad eos:

12. prædicaverunt ieiunium, & sedere fecerunt Naboth inter primos populi.

13. Et adductis duobus viris filiis diaboli, fecerunt eos sedere contra eum: at illi, scilicet ut viri diabolici, dixerunt

con-

contra eum testimonium coram multitudine: Benedixit Naboth Deum & regem: quomò ob rem eduxerunt eum extra civitatem, & lapidibus interfecerunt.

14. Miseruntque ad Iezabel, dicentes: Lapidatus est Naboth, & mortuus est.

15. Factum est autem, cüm audisset Iezabel lapidatum Naboth, & mortuum, locuta est ad Achab: Surge, & posside vineam Naboth Iezrahelita, qui noluit tibi acquiescere, & dare eam accepta pecuniâ: non enim vivit Naboth, sed mortuus est.

16. Quod cüm audisset Achab, mortuum videlicet Naboth, surrexit, & descendebat in vineam Naboth Iezrahelita, ut possideret eam.

17. Factus est igitur sermo Domini ad Eliam Thesbiten, dicens:

18. Surge, & descende in occursum Achab regis Israël, qui est in Samaria: ecce ad vineam Naboth descendit, ut possideat eam:

19. Et loqueris ad eum, dicens: Hæc dicit Dominus: Occidisti, insuper & possedisti. Et post hæc addes: Hæc dicit Dominus: * In loco hoc, in quo iixerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque sanguinem tuum.

* *Infr.* 22. 38. Et ait Achab ad Eliam: Num invenisti me inimicum tibi? Qui dixit: Inveni, eò quod venundatus sis, ut faceres malum in conspectu Domini.

* *4. Reg.* 9. 8. 21. * Ecce ego inducam super te malum, & demetam posteriora tua, & interficiam de Achab mingentem ad parietem, & clausum & ultimum in Israël.

* *Sup.* 15. 29. 22. Et dabo domum tuam sicut * domum Ieroboam filij Nabat, & sicut domum * Baasa filij Abia: quia egisti, ut me ad iracundiam provocares, & peccare fecisti Israël.

* *4. Reg.* 9. 36. 23. * Sed & de Iezabel locutus est Dominus, dicens: Canes comedent Iezabel in agro Iezrahel.

24. Si mortuus fuerit Achab in civitate, comedent eum canes: si autem mortuus fuerit in agro, comedent eum vulvæ cæli.

25. Igitur non fuit alter talis sicut Achab, qui venundatus est ut faceret malum in conspectu Domini: concitavit enim eum Iezabel uxor sua.

26. & abominabilis factus est, in tantum ut sequeretur idola, quæ fecerant Amorrhæi, quos consumpsit Dominus a facie filiorum Israël.

27. Itaque cüm audisset Achab sermones istos, scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, ieiunavitque & dormivit in sacco, & ambulavit demisso capite.

28. Et factus est sermo Domini ad Eliam Thesbiten, dicens:

29. Nõne vidisti humilitatum Achab coram me? quia igitur humiliatus est mei causâ, non inducam malum in diebus eius, sed * in diebus filij sui inferam malum domui eius.

* *4. Reg.* 9. 26.

CAPUT XXII.

Achab & Iosaphat reges: pseudoprophetarum vaticinio decepti ad pugnam proecedunt adversus Syros pro Ramoth Galaad, & vincuntur, occiso Achab, qui Micheam vera prophetantem carcere incluserat: impio Achab succedit filius Iosaphat; pio autem Iosaphat succedit impius filius Ioram.

1. **T**ransierunt igitur tres anni * absque bello inter Syriam & Israël.

2. In anno autem tertio, descendit Iosaphat rex Iuda ad regem Israël.

3. (Dixitque rex Israël ad servos suos: Ignoratis quod nostra sit Ramoth Galaad, & negligimus tollere eam de manu regis Syriae?)

4. Et ait ad Iosaphat: Veniesne mecum ad præliandum in Ramoth Galaad?

5. Dixitque Iosaphat ad regem Israël: Sicut ego sum, ita & tu: populus meus, & populus tuus unum sunt: & equites mei, equites tui. Dixitque Iosaphat ad regem Israël: Quere, oro te, hodie sermonem Domini.

6. Congregavit ergo rex Israël prophetas, quadringentos circiter viros, & ait ad eos: Ire debeo in Ramoth Galaad ad bellandum, an quiescere? Qui responderunt: Ascende, & dabit eam Dominus in manu regis.

7. Dixit autem Iosaphat: Non est hiè propheta Domini quispiam, ut interrogemus per eum?

8. Et ait rex Israël ad Iosaphat: Remansit vir unus, per quem possumus interrogare Dominum: sed ego odi eum, quia non prophetat mihi bonum; sed malum, Michæas filius Iemla. Cui Iosaphat ait: Ne loquaris ita rex.

9. Vocavit ergo rex Israël eunuchum quendam, & dixit ei: Festina adduce-

* Non plene. *2. Par.* 18. 1. Anno M. 3107. Ant. Chr. 897.

re Michæam filium Iemla.
 10. Rex autem Israël, & Iosaphat rex Iuda sedebant unusquisque in solio suo vestiti cultu regio, in area iuxta ostium portæ Samariæ, & universi prophetæ prophetabant in conspectu eorum.
 11. Fecit quoque sibi Sedecias filius Chanaana cornua ferrea, & ait: Hæc dicit Dominus: His ventilabis Syriam, donec deleas eam.
 12. Omnesque prophetæ similiter prophetabant, dicentes: Ascende in Ramoth Galaad, & vade prosperè, & tradet Dominus in manus regis.
 13. Nuncius verò, qui ierat ut vocaret Michæam, locutus est ad eum, dicens: Ecce sermones prophetarum ore uno regi bona prædicant: sit ergo sermo tuus similis eorum, & loquere bona.
 14. Cui Michæas ait: Vivit Dominus, quia quodcumque dixerit mihi Dominus, hoc loquar.
 15. Venit itaque ad regem, & ait illi rex: Michæa, ire debemus in Ramoth Galaad ad præliandum, an cessare? Cui ille respondit: Ascende, & vade prosperè, & tradet eam Dominus in manus regis.
 16. Dixit autem rex ad eum: Iterum atque iterum adiuro te, ut non loquaris mihi nisi quod verum est, in nomine Domini.
 17. Et ille ait: Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves non habentes pastorem. * Et ait Dominus: Non habent isti dominum: revertatur unusquisque in domum suam in pace.
 18. (Dixit ergo rex Israël ad Iosaphat: Numquid non dixi tibi, quia non prophetat mihi bonum, sed semper malum?)
 19. Ille verò addens, ait: Propterea audi sermonem Domini: Vidi Dominum sedentem super solium suum, & omnem exercitum cæli assistentem * ei a dextris & a sinistris:
 20. & ait Dominus: Quis decipiet Achab regem Israël, ut ascendat, & cadat in Ramoth Galaad? Et dixit unus verba huiuscemodi, & alius aliter.
 21. Egressus est autem spiritus, & stetit coram Domino, & ait: Ego decipiam illum. Cui locutus est Dominus: In quo?
 22. Et ille ait: Egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Et dixit Dominus: Decipies, & præge valebis: * egredere, & fac ita.
 23. Nunc igitur ecce dedit Dominus spiritum mendacij in ore omnium pro-

* Num. 27. 17. Matth. 9. 36.

* Ios. 1. 6.

* Vide Matth. 8. 32. & A. 30. & A. 20. 3.

phetarum tuorum, qui hic sunt, & Dominus locutus est contra te malum.
 24. Accessit autem Sedecias filius Chanaana, & percussit Michæam in maxillam, & dixit: Me ne ergo dimisit Spiritus Domini, & locutus est tibi?
 25. Et ait Michæas: Visurus es in die illa, quando ingrediëris cubiculum, intra cubiculum ut abscondaris.
 26. Et ait rex Israël: Tollite Michæam, & maneat apud Amon principem civitatis, & apud Ioas filium Amelech,
 27. & dicite eis: Hæc dicit rex: Mittite virum istum in carcerem, & sustentate eum pane tribulationis, & aqua angustiae, donec revertat in pace.
 28. Dixitque Michæas: Si reversus fueris in pace, non est locutus in me Dominus. Et ait: Audite populi omnes.
 29. Ascendit itaque rex Israël, & Iosaphat rex Iuda in Ramoth Galaad.
 30. Dixit itaque rex Israël ad Iosaphat: Sume arma, & ingredere prælium, & induere vestibus tuis. Porro rex Israël mutavit habitum suum, & ingressus est bellum.
 31. Rex autem Syriæ præceperat principibus curruum triginta duobus, dicens: Non pugnabitis contra minorem, & maiorem quempiam, nisi contra regem Israël, solum.
 32. Cùm ergo vidissent principes curruum Iosaphat, suspicati sunt quòd ipse esset rex Israël, & impetu factò pugnant contra eum: & exclamavit Iosaphat.
 33. Intellexeruntque principes curruum quòd non esset rex Israël, & cessaverunt ab eo.
 34. Vir autem quidam tetendit arcum, in incertum sagittam dirigens, & casu percussit regem Israël inter pulmonem & stomachum. At ille dixit aurigæ suæ: Verte manum tuam, & eijce me de exercitu, quia graviter vulneratus sum.
 35. Commissum est ergo prælium in die illa, & rex Israël stabat in curru suo contra Syros, & mortuus est vespere: fucebat autem sanguis plage in sinu currus.
 36. & præco insonuit in universo exercitu antequàm sol occumberet, dicens: Unusquisque revertatur in civitatem, & in terram suam.
 37. Mortuus est autem rex, * & perlatu-
 38. * & * laverunt currum eius in piscina Samariæ, & linxerunt canes sanguinem eius,

* Ann. M. 3107.

* Supr. 19.

eius, & habenas laverunt, iuxta verbum Domini quod locutus fuerat.
 39. Reliqua autem sermonum Achab, & universa quæ fecit, & domus eburnea, quam edificavit, cunctarumque urbium, quas extruxit, nōnne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israël?
 40. Dormivit ergo Achab cum patribus suis, & regnavit Ochozias filius eius pro eo.
 41. Iosaphat verò filius Asa regnare cœperat super Iudam anno * quarto Achab regis Israël.
 42. Triginta quinque annorum erat cùm regnare cœpisset, & viginti quinque annis regnavit in Ierusalem: nomen matris eius Azuba filia Salaî.
 43. Et ambulavit in omni via Asa patris sui, & non declinavit ex ea: fecitque quod rectum erat in conspectu Domini.
 44. Verùtamen excelsa non abstulit: adhuc enim populus sacrificabat, & adolebat incensum in excelsis.
 45. Pacemque habuit Iosaphat cum rege Israël.
 46. Reliqua autem verborum Iosaphat, & opera eius, quæ gessit, & prælia, nōnne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda?
 47. Sed & reliquias effeminatorum, qui remanserant in diebus Asa patris eius, abstulit de terra.
 48. Nec erat tunc rex constitutus in Edom.
 49. Rex verò Iosaphat fecerat classes in mari, quæ navigarent in Ophir propter aurum: & ire non potuerunt, quia contra fracta sunt in Asiongaber.
 50. Tunc ait Ochozias filius Achab ad Iosaphat: Vadant servi mei cum servis tuis in navibus. Et noluit Iosaphat.
 51. Dormivitque * Iosaphat cum patribus suis, & sepultus est cum eis in Civitate David patris sui: regnavitque Ioram filius eius pro eo.
 52. Ochozias autem filius Achab regnare cœperat super Israël in Samaria, anno septimodecimo * Iosaphat regis Iuda, regnavitque super Israël duobus annis.
 53. Et fecit malum in conspectu Domini, & ambulavit in via patris sui & matris suæ, & in via Ieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Israël.
 54. Servivit quoque Baal, & adoravit eum, & irritavit Dominum Deum Israël, iuxta omnia quæ fecerat pater eius.

* Anno M. 3090. Ant. Chr. 914.

Anno M. 3108. 2. Paral. 20. 36.

* Anno M. 3115. Ant. Chr. 889.

* Anno M. 3109. 1. Partim solus, partim cum patre suo.

